

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

« ____ » _____ 2024 р.

Реєстраційний № _____

« ____ » _____ 2024 р.

**ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ 4 КЛАСУ
ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ**

Кваліфікаційна робота
студентки групи ЗПОМ-22
ступеня вищої освіти магістр
спеціальності 013 Початкова освіта
Поривай Анни Олександрівни

Керівник канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти
Дика Наталя Дмитрівна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

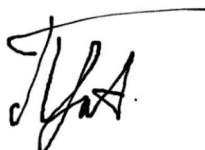
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Поривай Анна Олександрівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений(а). Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

20.11.2024р.

Анна Поривай

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБОМ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	9
1.1. Аналіз наукових понять проблеми дослідження: «внутрішня мотивація», «пізнавальна активність», «ігрова діяльність», «дистанційне навчання».....	9
1.2. Вплив дистанційного навчання на формування внутрішньої мотивації учнів початкової школи.....	21
1.3. Ігрова діяльність як одна із основних умов формування внутрішньої мотивації молодших школярів.....	34
1.4. Дидактичні умови формування внутрішньої мотивації в учнів початкової школи засобами ігрової діяльності у процесі дистанційного навчання на уроках математики.....	45
Висновки до розділу 1.....	48
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ В УЧНІВ 4 КЛАСУ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	49
2.1. Визначення вихідного рівня внутрішньої мотивації в учнів 4 класу під час констатувального експерименту першого порядку.....	49
2.2. Зміст та організація експериментальної роботи.....	60
2.3. Аналіз результатів експериментальної роботи	75
Висновки до розділу 2.....	80
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	93

ДОДАТОК А.....	93
ДОДАТОК Б.....	95

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасній освітній системі внутрішня мотивація учнів початкових класів займає важливе місце, оскільки вона є одним із ключових факторів успішного навчання та загального розвитку школярів. Внутрішня мотивація виступає рушійною силою, яка спонукає дітей до активного засвоєння знань і формування життєво важливих навичок. Водночас, за умов дистанційного навчання, перед освітянами постають нові виклики, пов'язані зі збереженням і підтримкою такої мотивації. Зниження безпосереднього контакту з учителем, обмеженість живого спілкування з однокласниками та необхідність самостійної організації процесу навчання можуть негативно впливати на зацікавленість учнів та їхню залученість.

Ігрова діяльність, як один із дієвих методів залучення молодших школярів до навчального процесу, має значний потенціал у стимулюванні внутрішньої мотивації, особливо в контексті вивчення математичної освітньої галузі. Ігри дозволяють створити сприятливе середовище для розвитку мислення, концентрації, логічного аналізу та формування цікавості до предмету. Крім того, вони сприяють підвищенню емоційного комфорту учнів, що особливо важливо в умовах дистанційного навчання. Таким чином, використання ігрових методів може сприяти поліпшенню якості навчання, допомагаючи дітям усвідомити значення вивчення математики, а також розвивати їхні когнітивні та емоційно-вольові якості.

На сьогоднішній день проблема мотивації учнів є однією з найактуальніших у галузі початкової освіти, особливо з урахуванням змін у формі навчання, спричинених цифровізацією та впровадженням дистанційних форматів. Математика, як базова освітня галузь типової освітньої програми, потребує активної залученості учнів, адже її розуміння вимагає послідовності, систематичності та розвинених навичок логічного мислення. Використання ігрових технологій у навчанні математики дозволяє учням легше засвоювати

складні концепції та робить процес пізнання більш привабливим, що може значно покращити результати навчання.

Таким чином, дослідження формування внутрішньої мотивації засобами ігрової діяльності є необхідним та своєчасним кроком для розв'язання проблеми зниження інтересу до навчання серед молодших школярів, зокрема у процесі дистанційного вивчення математики.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати дидактичні умови формування внутрішньої мотивації в учнів початкової школи засобами ігрової діяльності у процесі дистанційного навчання на уроках математики в 4 класі та їх апробації у процесі експериментальної роботи, яка передбачає проведення уроків з математики з дотриманням запропонованих дидактичних умов.

Об'єкт дослідження – формування внутрішньої мотивації учнів 4 класу в умовах дистанційного навчання.

Предмет дослідження – ігрова діяльність як засіб формування внутрішньої мотивації учнів 4 класу на уроках математики.

Гіпотеза дослідження – в основу дослідження покладено припущення про те, що запровадження у навчальний процес учнів (систематичне використання дидактичних ігор, які передбачають принципи змагання та співпраці, інтеграція історій та персонажів на математичну тематику, використання різноманітних цифрових інструментів та платформ) та проведення уроків з математики, на яких використовуватимуться ігри у дистанційному форматі сприятиме формуванню у них внутрішньої мотивації.

Відповідно до мети визначено наступні **завдання дослідження**:

1) проаналізувати наукові поняття проблеми дослідження: «внутрішня мотивація», «пізнавальна активність», «ігрова діяльність», «дистанційне навчання»;

2) теоретично розглянути основні аспекти формування внутрішньої мотивації учнів початкових класів в умовах дистанційного навчання;

3) визначити дидактичні умови формування внутрішньої мотивації в учнів початкової школи засобами ігрової діяльності у процесі дистанційного навчання на уроках математики;

4) розробити та провести експериментальну роботу з формування внутрішньої мотивації в учнів 4 класу під час дистанційного навчання на уроках математики.

Для розв'язання поставлених завдань, досягнення мети використано **комплекс методів:**

1) теоретичні – аналіз, узагальнення психолого-педагогічної, методичної літератури для з'ясування сучасного стану досліджуваної проблеми; формулювання висновків;

2) діагностика рівнів сформованості внутрішньої мотивації в учнів 4 класу (Анкета для оцінювання рівня шкільної мотивації за Н. Лускановою (Додаток А); методика діагностики спрямованості навчальної мотивації за Т. Дубовицькою (додаток Б);

3) обробка даних для здійснення та узагальнення матеріалів експериментальної роботи, що передбачає використання математичних методів.

Експериментальна база дослідження: ліцей №23 Кам'янської міської ради.

Наукова новизна одержаних результатів. Було проведено систематичний аналіз та впровадження ігрових методів в навчальний процес з використанням сучасних технологій дистанційного навчання. Дослідження пропонує нові підходи до інтеграції інтерактивних та ігрових елементів в онлайн-уроки математики для учнів початкової школи. Запропоновані інструменти включають інтерактивні математичні ігри, онлайн-квести, віртуальні навчальні середовища та адаптивні навчальні програми.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їхнього широкого застосування у різних аспектах освітньої діяльності. Вчителі початкової школи можуть використовувати розроблені уроки математики для підвищення ефективності освітнього процесу під час дистанційного навчання.

Результати експериментальної роботи можуть бути корисними для вчителів початкових класів та науковців, які прагнуть вдосконалити освітній процес молодших школярів. Отримані дані можуть бути використані для впровадження нових методик і підходів, спрямованих на підвищення ефективності освітнього процесу під час дистанційної форми навчання.

Крім того, результати роботи можна застосовувати в подальшій науковій діяльності, зокрема для глибшого вивчення проблеми та підготовки наукових публікацій, що сприятимуть розвитку педагогічної науки.

Апробація результатів дослідження: матеріали дослідження було оприлюднено на III Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Освіта XXI століття: аксіологічний вимір», організованої Нікопольським коледжем, 24 травня 2024 р., м. Нікополь.

Публікації. Результати дослідження відображено у науковій праці:

Поривай А. Гейміфікація на уроках математики в початковій школі: тези доповіді на III Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Освіта XXI століття: аксіологічний вимір». Збірник матеріалів III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (24 травня 2024 р.). С 123–125.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, який налічує 70 найменувань, двох додатків. Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок, з яких основного тексту – 74 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНІЙНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБОМ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Аналіз наукових понять проблеми дослідження: «внутрішня мотивація», «пізнавальна активність», «ігрова діяльність», «дистанційне навчання»

Внутрішня мотивація є однією з найважливіших концепцій у галузі психології та суміжних наук. Вона визначає ті внутрішні спонуки, які змушують людину діяти, навчатися, творчо проявлятися та досягати особистих цілей без явної зовнішньої винагороди. Дослідження внутрішньої мотивації є надзвичайно актуальним для розуміння поведінкових моделей і механізмів, які сприяють сталому розвитку особистості, підвищенню ефективності навчання, продуктивності праці та загального добробуту.

Наукові дослідження в цій галузі мають значний вплив на розвиток теорій мотивації та на практичні методики стимулювання внутрішньої мотивації у різних контекстах. Вивчення внутрішньої мотивації також дозволяє глибше розуміти, як людина може досягати високих результатів і залишатися задоволеною своєю діяльністю навіть у відсутності зовнішніх стимулів.

Зважаючи на актуальність та багатогранність даної теми, внутрішня мотивація є об'єктом численних наукових досліджень, що спрямовані на розкриття її сутності, умов виникнення та шляхів її підтримки та розвитку.

Внутрішня мотивація тривалий час є об'єктом психологічних досліджень. Основні напрямки досліджень у цій сфері були започатковані Е. Дісі на початку 70-х років. Нині ці напрямки об'єднані у чотири групи теорій [2, с. 23]:

1. Теорія когнітивної оцінки: досліджує вплив результатів когнітивної оцінки зовнішніх та внутрішніх факторів на формування внутрішньої та зовнішньої мотивації.

2. Теорія організмичної інтеграції: вивчає вплив процесу інтерналізації зовнішніх стимулів на розвиток внутрішньої та зовнішньої мотивації.

3. Теорія каузальної орієнтації: розглядає внутрішню мотивацію як особистісну рису, яка визначається перевагою зовнішніх чи внутрішніх стимулів при здійсненні діяльності.

4. Теорія базових потреб: досліджує вплив задоволення базових психологічних потреб на психологічний добробут особистості.

Е. Дісі та Р. Раян у рамках теорії самодетермінації (ТСД) провели численні емпіричні дослідження та зробили значні теоретичні узагальнення, які дозволили відкрити нові психологічні закономірності. Виявлено, що зниження рівня внутрішньої мотивації часто спричинене винагородами за роботу. Похвала, зворотній зв'язок, ситуації змагання та інші зовнішні чинники мають функціональний вплив на мотивацію та якість виконання роботи у навчальній, професійній, спортивній та клінічній сферах. Дослідження також показали диференціацію типів інтерналізації зовнішніх регуляторів поведінки, розмежування понять автономності та незалежності у генетичному та культурному контекстах, а також фактори, що впливають на психологічне здоров'я особистості. Було встановлено шкідливість матеріальних та інших зовнішніх життєвих цілей для психологічного добробуту та позитивний вплив підтримки батьками дитячої автономії [6, с. 25].

Дослідники визначають внутрішньомотивовану поведінку як таку, що повністю впливає з інтересів особистості, не потребує віддалених вигід, але для своєї підтримки вимагає задоволення базових психологічних потреб у самодетермінованості, компетентності та близьких стосунках. Внутрішня мотивація є базовою та виконує психологічну функцію особистісного зростання протягом усього життя людини. Вона має як ситуативні, так і диспозиційні компоненти. Задоволення базових психологічних потреб визначається

об'єктивними умовами діяльності, які завжди відображаються у когнітивній оцінці особистістю оточуючої дійсності [10, с. 3].

Е. Дісі та Р. Раян, розвиваючи ідеї Р. де Чармса, ввели поняття «каузальної орієнтації» як надання переваги регуляції власної діяльності зовнішнім стимулам чи внутрішнім спонуканням. Розвиток внутрішньої мотивації як диспозиційної характеристики особистості має свої закономірності, етапність та специфіку. Р. де Чармс одним з перших звернув увагу на генезу диспозиційного компоненту внутрішньої мотивації, бачачи її первинною в почутті власної ефективності та переживанні себе як джерела змін. Зовнішні вимоги до поведінки знижують відчуття самодетермінації, а людина, яка не здатна протистояти цим вимогам, втрачає цінність діяльності, перетворюючи її на зовнішньо мотивовану [13, с. 244].

Важливим аспектом є розвиток внутрішньої мотивації через процес інтерналізації, який є активним природним процесом, коли особистість намагається трансформувати соціальні норми та вимоги в особистісні цінності, що дозволяє відчувати себе самодетермінованою. Внутрішня та зовнішня мотивація розглядаються не як проста дихотомія, а як континуум, заповнений різними способами регуляції поведінки, що формуються внаслідок інтерналізації.

Американські дослідники Е. Дісі та Р. Раян вважають, що ключовими факторами внутрішньої мотивації є задоволення базових психологічних потреб (самодетермінація, компетентність і значущі міжособистісні стосунки) та орієнтація на внутрішні цінності (особистісний ріст, міжособистісні стосунки, інтелектуально-естетичний розвиток і служіння іншим). Такий підхід дозволяє перейти від аналізу співвідношення зовнішніх і внутрішніх детермінант поведінки до вивчення ціннісної детермінації діяльності [15, с. 40-42].

У роботах Т. Гладиш показано, що детермінація діяльності має потребовий та ціннісний рівні. Потребова детермінація, яку можна вважати першим рівнем становлення суб'єктності індивіда, визначається як недиференційований стан необхідності у певному предметі. На цьому рівні людина взаємодіє із ситуацією,

і її активність залежить від можливості ситуації задовольнити її потреби. У разі ціннісної детермінації, чинниками активності виступають як потреби, так і цінності, причому взаємодія між потребами та ситуацією регулюється цінностями особистості. На цьому рівні особистість здатна переструктурувати ситуацію відповідно до своїх цінностей, реалізуючи свою суб'єктність. Важливо, що на ціннісному рівні потребова детермінація не зникає, а продовжує існувати у зміненій формі [16].

Виділення рівнів детермінації діяльності дозволило припустити існування різних рівнів розвитку внутрішньої мотивації. При потребовій детермінації діяльності внутрішня мотивація має ситуативний характер, що визначається властивостями ситуації, в яку включений індивід, такими як наявність свободи вибору, відчуття компетентності та включеність у систему значимих стосунків, і не впливає на загальну стратегію діяльності особистості. Якщо ж діяльність детермінується та регулюється ціннісно, внутрішня мотивація набуває суб'єктно-ціннісного характеру і визначає загальну стратегію діяльності незалежно від ситуативних чинників. На суб'єктно-ціннісному рівні внутрішньої мотивації навіть діяльність, у якій обмежується свобода вибору, фруструється відчуття компетентності чи відсутні значимі міжособистісні стосунки, може бути трансформована особистістю так, щоб стати творчою та внутрішньо мотивованою. Крім того, враховуючи можливість розвитку внутрішньої мотивації, необхідно виділити перехідний рівень внутрішньої мотивації, який знаходиться між ситуативним та суб'єктно-ціннісним. На перехідному рівні внутрішня мотивація пов'язана із значимістю діяльності – у незначимій діяльності вона має ситуативний характер, а у значимій діяльності переходить на суб'єктно-ціннісний рівень [18].

Одним із ключових завдань сучасних педагогів є всебічний розвиток особистості учня шляхом використання спеціалізованих психолого-педагогічних методик. Ці методики спрямовані на формування та посилення у школярів позитивної мотивації до навчання, що є основою успішної освітньої діяльності. Мотивація учнів відіграє вирішальну роль у їхній залученості до навчального

процесу, адже саме вона визначає активність та інтерес до здобуття знань. Коли учень усвідомлює, що навчання має для нього особисту цінність, він прагне досягти успіхів, проявляючи ініціативу та відповідальність.

Натомість, відсутність належної мотивації може призводити до серйозних наслідків: зниження академічних результатів, виникнення інтелектуальної пасивності та навіть відхилень у поведінці. Учні, які не мають внутрішньої мотивації, часто стають байдужими до навчання, що ускладнює процес їхнього особистісного та інтелектуального розвитку. Педагогічна практика та дослідження свідчать про те, що стійка і сильна мотивація є вирішальним фактором успішності учня в освітньому процесі. Ті, хто знаходить в навчанні стимул для особистого зростання, зазвичай досягають кращих результатів та розвивають більш високий рівень самостійності й відповідальності.

Таким чином, формування мотивації є стратегічним завданням для педагогів, які прагнуть не лише передати знання, але й допомогти учням усвідомити їхню важливість та значущість у майбутньому житті [6, с. 21].

Психологи та педагоги виокремлюють п'ять рівнів навчальної мотивації [10, с. 2]:

1) Перший рівень – характеризується високим рівнем шкільної мотивації та навчальної активності. Учні на цьому етапі демонструють глибокий інтерес до навчання, керуючись пізнавальними мотивами. Вони прагнуть максимально успішно виконувати всі шкільні вимоги, уважно слідуєть вказівкам учителів і проявляють високий рівень відповідальності. Такі школярі серйозно ставляться до своїх академічних результатів і сильно переживають, якщо отримують низькі оцінки, оскільки це суперечить їхньому бажанню бути кращими. Їхня успішність часто відображає їхню старанність і прагнення досягати результатів.

2) Другий рівень – характеризується гарною шкільною мотивацією. Учні, що належать до цього рівня, демонструють позитивне ставлення до навчання, активно включаються в освітній процес і зазвичай добре виконують навчальні завдання. Цей рівень можна вважати середньою нормою, коли школярі справляються з освітніми викликами, але їхнє прагнення до навчання не

настільки виражене, як на першому рівні. Учні цього рівня можуть бути менш емоційно залученими, однак вони все одно показують стабільні результати завдяки достатньо сформованій мотивації.

3) Третій рівень – характеризується позитивним ставленням до школи, проте головним чином через позанавчальні фактори. Такі учні люблять школу за можливість соціальної взаємодії з друзями та вчителями, але навчальний процес не є для них головним мотивом відвідування. Вони отримують задоволення від ролі учня, насолоджуються матеріальними аспектами шкільного життя, такими як шкільне приладдя, одяг або інші символи шкільного статусу. Проте пізнавальні мотиви в них розвинені слабо, і навчання їх мало приваблює. Таким учням важливіше відчувати комфорт і соціальну підтримку в школі, ніж досягати високих академічних результатів.

4) Четвертий рівень – характеризується низькою шкільною мотивацією. Ці учні часто не зацікавлені в навчанні і можуть відвідувати школу з небажанням. Вони схильні пропускати уроки або під час занять займатися іншими справами, наприклад, грати в ігри чи займатися чимось не пов'язаним з навчальним процесом. Учні на цьому рівні мають серйозні труднощі в адаптації до навчання, що часто призводить до проблем з академічними успіхами і може потребувати додаткової уваги з боку вчителів та батьків.

5) П'ятий рівень – відображає негативне ставлення до школи, що часто супроводжується дезадаптацією. Діти на цьому рівні зазнають серйозних труднощів у навчанні, не можуть справлятися з навчальними завданнями та мають проблеми в стосунках з однокласниками й вчителями. Школа для них стає ворожим середовищем, що викликає стрес і відчуття відчуження. Такі учні можуть проявляти агресію, відмовлятися виконувати шкільні завдання або дотримуватися шкільних правил. Їхнє негативне ставлення до навчання часто супроводжується емоційними чи психічними розладами, що вимагає втручання фахівців для подолання цих труднощів і покращення їхнього психологічного стану.

Зміни в сучасному світі вимагають змін мети та призначення освіти. Знижується функціональна значущість і привабливість традиційної організації навчання, де передача «готових» знань від учителя до учня перестає бути основним завданням навчального процесу. Вчені-дослідники та вчителі-новатори вважають, що сучасна освіта повинна зосереджуватися на розвитку особистості школяра, його творчих здібностей, інтересу до навчання, а також формуванні бажання та вміння вчитися.

Психологічні особливості молодших школярів, такі як їх природна допитливість, чуйність, особлива схильність до засвоєння нового та готовність сприймати все, що пропонує вчитель, створюють сприятливі умови для розвитку пізнавальної активності. З психологічної точки зору, пізнавальна активність – це міра розумового зусилля, спрямована на задоволення пізнавальних інтересів індивіда. Як педагогічне явище, пізнавальна активність є двостороннім процесом: з одного боку, це форма самоорганізації та самореалізації учня, а з іншого – результат цілеспрямованих зусиль педагога в організації пізнавальної діяльності учня.

Пізнавальна активність є основою практично будь-якої діяльності, включаючи навчальну. Низький її рівень стає перешкодою для ефективної організації освітнього процесу, зокрема в початковій школі. Як показує практика, знання, отримані в готовому вигляді, часто викликають у учнів труднощі при їх застосуванні для пояснення спостережуваних явищ і вирішення конкретних завдань. Це призводить до формалізму в навчанні, коли теоретичні знання, засвоєні учнями, відокремлені від уміння застосувати їх на практиці. Пізнавальна активність сприяє інтелектуальному розвитку дитини, що включає не тільки потребу у вирішенні пізнавальних завдань, але й необхідність практичного застосування отриманих знань.

Пізнавальна активність не дозволяє молодшому школяреві «топтатися» на місці, бути залежним і чекати, поки хтось допоможе або вирішить за нього. Вона стимулює дитину до самостійних дій: запитати, знайти інформацію, прочитати, написати, зробити. Активні школярі, як правило, відзначаються більшою

самостійністю як у розв'язанні навчальних завдань, так і в життєвих ситуаціях. Успішність молодшого школяра в навчальній діяльності багато в чому залежить від рівня пізнавальної активності. Учні з високим рівнем пізнавальної активності прагнуть до знань і зазвичай добре навчаються [21].

Таким чином, пізнавальна активність є ключовою умовою для формування в учнів потреби в знаннях, оволодіння навичками інтелектуальної діяльності, самостійності та забезпечення глибини і міцності знань. Завдяки пізнавальній активності дитина вступає у практичні, дієві відносини з навколишнім світом, що сприяє її успішній соціалізації. Варто враховувати, що учні в класі мають різні рівні розвитку пізнавальної активності: у когось вона вища, у когось нижча. Цей показник не є сталим навіть у окремого учня, оскільки дитина не може з однаковим інтересом ставитись до всіх предметів і видів роботи, що пропонуються в школі. Учні, особливо молодшого шкільного віку, потрібно зацікавити. Водночас, цікаве навчання не виключає серйозного та відповідального ставлення до нього, вміння старанно працювати і докладати зусиль, а, навпаки, сприяє цьому.

Дитина молодшого шкільного віку з цікавістю ставиться до всього нового, що ще не бачила чи не чула. Вона потребує отримання нових знань. Що ж є джерелом цієї активності? Звісно, інтерес, який, за визначенням В. Заєць, є активним пізнавальним ставленням людини до оточуючого світу. Виходячи з цього положення, можна стверджувати про існування тісного зв'язку між інтересом і пізнанням, оскільки за наявності пізнавальної здатності інтерес пробуджується, активізується та розвивається [25, с. 71].

Інтерес до пізнання є невід'ємною частиною людської природи. Як стійка риса характеру, пізнавальний інтерес сприяє формуванню особистості загалом, активізуючи сприйняття, загострюючи спостережливість, посилюючи емоційну та логічну пам'ять і стимулюючи уяву. І навпаки, втрата пізнавального інтересу призводить до зниження реакції на навколишній світ, що може спричинити деградацію особистості. Тому важливо всіма можливими способами запалювати у дітей прагнення до знань і навчання, тобто розвивати пізнавальний інтерес.

Умовно всі показники, які характеризують рівень розвитку пізнавального інтересу, можна поділити на три основні групи [26, с. 229]:

1. Показники інтелектуальної активності: це включає запитання учнів до вчителя; бажання учнів брати участь у навчальному процесі за власним бажанням; активне використання набутого знання, навичок і вмінь; а також прагнення ділитися новою інформацією, отриманою з різних джерел поза межами навчальної програми.

2. Показники емоційних проявів: це різні переживання учнів, такі як гнів, страх, обурення, радість, смуток, натхнення і задоволення.

3. Показники вольових проявів і регулятивних процесів: це проявляється в особливостях пізнавальної діяльності учнів, таких як зосередженість уваги, використання різних методів для розв'язання складних завдань, прагнення до завершення навчальних дій, реакція на дзвінок та вільний вибір діяльності.

Що ж сприяє формуванню та зміцненню пізнавального інтересу у дітей молодшого шкільного віку?

1) Активне залучення учня до мислительних процесів: це може включати розв'язання пізнавальних завдань, активний пошук інформації, ситуації розумової напруги, суперечливі судження, а також конфлікти різних точок зору, де дитина повинна самостійно розібратися і прийняти рішення.

2) Адаптація навчального матеріалу: він має відповідати психологічному та інтелектуальному рівню розвитку як окремого учня, так і класу в цілому.

3) Емоційна атмосфера навчання: позитивний емоційний клімат і тонус навчального процесу.

Пізнавальний інтерес розвивається через кілька стадій: цікавість, допитливість і теоретичний інтерес.

Цікавість є початковою стадією, яка характеризується вибіркоким ставленням до нових або несподіваних зовнішніх факторів, що привертають увагу і стають першим імпульсом для розвитку пізнавального інтересу.

Теоретичний інтерес пов'язаний із прагненням досліджувати складні теоретичні питання конкретної науки і використовувати їх для пізнання. Ця стадія характеризується активним впливом на світ, перебудовою навколишнього середовища і відображає світогляд і переконання людини в силах науки [30, с. 9-13].

У першокласників переважає зовнішня мотивація до навчання. Дитині, яка щойно почала ходити до школи, подобається статус учня, новий портфель і форма, а також привертає увагу класна кімната. Вона також хоче бути схожою на старших школярів, які вже давно навчаються, і не відставати від своїх однолітків, що стали школярами. Проте, коли новизна шкільного життя втрачає свою привабливість, у деяких першокласників зникає і бажання відвідувати школу.

Психологи пояснюють це недостатньою увагою до розвитку внутрішньої мотивації з боку вчителів і батьків. Формування внутрішньої мотивації проходить через кілька етапів:

- 1) Розвиток інтересу до навчального процесу.
- 2) Розвиток інтересу до результатів навчальної діяльності.
- 3) Розвиток інтересу до змісту навчання.

Як бачимо, зовнішня мотивація базується на соціальних мотивах, тоді як внутрішня мотивація ґрунтується на пізнавальних мотивах.

Внутрішня мотивація до навчання є важливим новоутворенням, яке допомагає дитині швидше засвоювати нові знання, легше вчитися та отримувати задоволення від процесу навчання. Проте, як показують дописи К. Фоменка, молодші школярі часто не використовують внутрішні мотиви у навчанні, оскільки через свій психічний розвиток не повністю усвідомлюють практичну цінність знань і мету навчання. На цьому етапі їхнє навчання в основному мотивується соціальними факторами, а пізнавальні мотиви мають недостатню спонукальну силу. Тому однією з головних завдань учителя є спрямування зусиль на розвиток у молодших школярів внутрішньої мотивації та пізнавальної активності в процесі навчання [35, с. 99].

Вчені виділяють два основні підходи до активізації пізнавальної активності учнів: екстенсивний і інтенсивний. Хоча їх сутність різна, обидва орієнтовані на досягнення однієї мети – виховання освіченої, моральної, творчої та соціально активної особистості, здатної до саморозвитку.

Екстенсивний підхід зосереджений на збільшенні кількості навчальних предметів та обсягу знань, які отримують учні. Інтенсивний підхід передбачає зміну структури навчальних програм та активізацію методів навчання, спрямованих на те, щоб діяльність учнів була продуктивною, творчою та пошуковою.

На наш погляд, інтенсивний підхід є більш ефективним, оскільки, по-перше, він орієнтований на особистісний та індивідуальний підходи в навчанні, враховуючи потреби, позицію та здібності учня. По-друге, можливість проявити розумову самостійність і ініціативу є необхідною умовою для розвитку пізнавального інтересу та активності. По-третє, використання активних методів навчання на уроці сприяє швидшому виникненню пізнавального інтересу [39].

На ранніх етапах навчання діти часто мають зовнішню мотивацію, що пов'язана з новизною шкільного життя та соціальними чинниками. Однак для досягнення стійких результатів у навчанні важливо переходити до розвитку внутрішньої мотивації, яка базується на інтересах, самостійності та внутрішніх спонуках.

Формування внутрішньої мотивації проходить через кілька етапів, починаючи з формування інтересу до навчального процесу, ідучи до глибшого розуміння його змісту та результатів. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від педагогічних підходів, включаючи активізацію пізнавальної діяльності, відповідність навчального матеріалу психологічному розвитку учнів та створення позитивної емоційної атмосфери в класі.

Підходи до активізації пізнавальної активності можуть бути екстенсивними, що передбачає збільшення обсягу знань, або інтенсивними, які включають зміни в структурі навчання та використання активних методів. Інтенсивний підхід, зокрема, показує більшу ефективність у формуванні

внутрішньої мотивації, оскільки орієнтований на особистісний підхід та розвиток розумової самостійності учнів.

У період молодшого шкільного віку, коли діти активно формують основи своєї особистості та соціальних навичок, ігрова діяльність стає основою для розвитку різноманітних аспектів їхнього психічного та емоційного життя. Ігри допомагають дітям розвивати критичне мислення, творчість, комунікаційні навички, а також здатність до самоорганізації та саморегуляції. Важливо зазначити, що ігрова діяльність може стати важливим фактором для формування внутрішньої мотивації до навчання, що є критично важливим для успішного розвитку молодшого школяра.

Дослідження показують, що ігровий підхід до навчання позитивно впливає на емоційний стан дітей, знижує стрес та тривожність, що часто супроводжують процес навчання. Через гру діти можуть легше адаптуватися до нових навчальних завдань і бути більш відкритими до нових ідей і концепцій. Ігрова діяльність також сприяє розвитку соціальних навичок, таких як співпраця і взаєморозуміння, які є важливими для успішної інтеграції в навчальний процес і соціум.

За результатами дослідження Центру якості організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти було виявлено, що проблеми з самостійним навчанням є однією з головних труднощів під час дистанційного навчання, що впливають на успішність учнів. Під час опитування 61% учителів початкових класів у селах і містах зазначили цю проблему, а 67% вчителів 5-11 класів у містах вказали її як найважливішу, так само вважають 53% педагогів 5-11 класів у селах. Дослідження підтвердило, що учні мають труднощі з плануванням і організацією власної роботи, управлінням часом і доведенням справ до кінця. Ці навички є критично важливими для виконання навчальних завдань і забезпечення здатності вчитися. Крім того, для ефективного навчання важливими є такі якості особистості, як самостійність, уважність, вольова регуляція, ініціативність, мотивація, відповідальність і працелюбність [59].

Один з основних аспектів дистанційного навчання для учнів початкових класів полягає у використанні інтерактивних методів, що мають на меті підвищення ефективності засвоєння математичних концепцій. При цьому важливо враховувати індивідуальні потреби кожного учня і розробляти адаптивні програми, що сприятимуть оптимальному розвитку їхніх математичних навичок. Більш детально вплив дистанційного навчання на формування внутрішньої мотивації у здобувачів освіти дослідимо у наступному пункті.

Аналізуючи вплив дистанційного навчання на внутрішню мотивацію учнів початкових класів, важливо враховувати не лише академічні результати, але і емоційний стан учнів, їхні соціальні навички та особистісний розвиток. Тільки комплексний підхід дозволить сформувати повне уявлення про те, як сучасні технології змінюють традиційний освітній процес і що потрібно для підтримки високої мотивації і ефективного навчання у нових умовах.

Підсумовуючи, зауважимо, розвиток внутрішньої мотивації у молодших школярів є фундаментальним для їхнього успішного навчання і всебічного розвитку. Тому педагогам і батькам важливо активно працювати над створенням умов, які сприятимуть формуванню та зміцненню внутрішньої мотивації у дітей.

1.2. Вплив дистанційного навчання на формування внутрішньої мотивації учнів початкової школи.

Дистанційне навчання, як одна з інноваційних форм освіти, стало важливим аспектом сучасної педагогічної практики. Його швидке поширення внаслідок глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19, повномасштабна війна на території України розширили горизонти освітнього процесу і водночас поставило нові виклики перед учасниками навчального процесу. Особливу увагу заслуговує питання впливу дистанційного навчання на формування внутрішньої мотивації учнів початкових класів, адже цей етап навчання є критично важливим

для закладання основних навичок самостійного навчання та розвитку особистості дитини.

Впровадження дистанційного навчання приносить нові умови для навчального процесу. Ці умови включають як переваги, такі як гнучкість у часі і місці навчання, доступ до різноманітних ресурсів і можливість індивідуалізації навчального процесу, так і виклики, що пов'язані з обмеженим соціальним контактом, зниженням рівня безпосередньої взаємодії з учителями і однокласниками, а також з необхідністю самостійної організації навчальної діяльності. Як ці нові умови впливають на внутрішню мотивацію учнів початкових класів, є важливим питанням для педагогів, батьків і дослідників в галузі освіти [41, с. 13].

Дослідження показують, що дистанційне навчання може як сприяти, так і гальмувати розвиток внутрішньої мотивації. З одного боку, технології можуть сприяти створенню інноваційних і інтерактивних методів навчання, які здатні зацікавити учнів і стимулювати їхню активність. З іншого боку, відсутність безпосередньої підтримки і мотиваційного впливу з боку вчителя, а також ізоляція від однокласників можуть призвести до зниження мотивації і зацікавленості в навчанні.

Освітній процес є основним і домінуючим елементом шкільної системи, оскільки на цьому етапі життя дитини активно формується і засвоюється важлива інформація, необхідна для подальшого життя. Головною метою цього процесу є формування всебічно розвиненої особистості, здатної аналізувати ситуації, вирішувати проблеми і взаємодіяти з суспільством. По завершенні шкільного навчання дитина повинна отримати всі знання, навички та вміння, які знадобляться їй у майбутньому. Основними рушійними силами цього процесу є пізнавальний інтерес і навчальна мотивація.

Сучасна ситуація в Україні призвела не лише до змін у звичному способі життя, а й до суттєвих змін в освітньому процесі. Введення дистанційного навчання виявило ряд проблем, що стосуються різних аспектів навчання, зокрема у реалізації традиційних форм мотивації учнів. Для молодших школярів

навчальна діяльність стає головною, визначаючи важливі зміни в розвитку їхньої психіки на цьому етапі. Саме в процесі навчання формуються психологічні новоутворення, які є значущими досягненнями розвитку молодших школярів та основою для їхнього подальшого розвитку.

Тому постала необхідність адаптації існуючих і розробки нових методів підвищення мотивації в умовах дистанційного навчання, особливо для молодших класів. Науковці підкреслюють важливість мотивації для становлення особистості, адже без неї ефективно навчання та розвиток здатності до самовдосконалення і самоосвіти є неможливими. У молодшому шкільному віці закладається основа для подальшого навчання, і часто бажання вчитися в початковій школі визначає прагнення до навчання в середніх та старших класах. Тому вже на початку навчання в початковій школі важливо виявити причини небажання деяких учнів вчитися та з'ясувати, які аспекти мотиваційної сфери ще не сформовані. Ставлення до навчання відображає складну структуру мотиваційної сфери учня [9].

Таким чином, розуміння впливу дистанційного навчання на внутрішню мотивацію учнів початкових класів є критично важливим для розвитку ефективних стратегій і методів, які можуть допомогти забезпечити успішне і мотиваційно орієнтоване навчання в умовах сучасних викликів.

У контексті дистанційного навчання роль вчителя початкових класів стає надзвичайно важливою, і його основні завдання включають [14, с. 3]:

1. Оцінювання технічної оснащеності учнів та їхнього доступу до Інтернету.
2. Вибір єдиного підходу для проведення уроків із застосуванням дистанційних технологій.
3. Встановлення тісної і конструктивної взаємодії з учнями та їх батьками.
4. Урахування мотиваційних аспектів навчального процесу.
5. Розробка навчального матеріалу так, щоб він був максимально доступним, цікавим, наочним і стимулював розширення знань.

6. Забезпечення зворотного зв'язку, щоб учні могли бачити свої досягнення та працювати над помилками.

Одним з ключових чинників успішного дистанційного навчання є належна мотивація учня. Формування навчальної мотивації у молодших школярів завжди було важливим питанням, а в нинішніх умовах воно стало особливо актуальним і вимагає пошуку найбільш ефективних методів, засобів і форм роботи. Навчальна мотивація є специфічним видом мотивації, що відноситься до навчальної діяльності і визначається низкою конкретних факторів. По-перше, вона залежить від самої освітньої системи і навчальних закладів, де проходить навчання. По-друге, важливою є організація освітнього процесу. По-третє, на мотивацію впливають суб'єктивні особливості учня, такі як вік, стать, інтелектуальний розвиток, здібності і самооцінка [17, с. 36].

Молодший шкільний вік є періодом первинного залучення дитини до навчальної діяльності та освоєння основних форм навчальних процесів. Однак у цьому процесі можуть виникнути труднощі: мотиви, з якими дитина приходить із дошкільного віку, часто не відповідають змісту шкільної діяльності. Тому навчальний процес повинен бути організований так, щоб мотиви дитини були пов'язані з внутрішнім змістом навчального матеріалу.

Основними мотивами в молодшому шкільному віці є:

- оцінка вчителя;
- прагнення до дорослості;
- беззаперечне виконання вимог вчителя;
- інтерес до навчання.

У молодшому віці спостерігаються як позитивні, так і негативні аспекти мотивації. До позитивних відносяться: підвищена допитливість, позитивне ставлення до школи, інтенсивність і різноманітність пізнавальних потреб, довірливість, відкритість, готовність до виконання завдань та віра в авторитет вчителя. Негативними аспектами є: нестійкість інтересів і недостатня свідомість мотивів [27, с. 46].

Загалом науковці виділяють наступні мотиви навчання у молодших школярів [37].

- Пізнавальні мотиви (бажання здобувати нові знання та навички, прагнення до самоосвіти і самостійного вдосконалення способів отримання знань);
- Широкі пізнавальні мотиви (орієнтація на освоєння нових знань, фактів, явищ і закономірностей);
- Навчально-пізнавальні мотиви (орієнтація на засвоєння методів здобуття знань та прийомів самостійного навчання);
- Мотиви самоосвіти (бажання отримувати додаткові знання та розробляти спеціальні програми для самовдосконалення);
- Соціальні мотиви (соціальна взаємодія школяра з іншими людьми);
- Широкі соціальні мотиви (відповідальність, обов'язок і розуміння соціальної значущості навчання);
- Вузькі соціальні або позиційні мотиви (прагнення зайняти певне місце у стосунках з оточенням і отримати їх схвалення);
- Мотиви соціальної співпраці (орієнтація на різні способи взаємодії з іншими людьми).

Сьогодні особистісно зорієнтоване навчання базується на принципі, що учень засвоює лише ті поняття, які мають особистісне значення для нього. У зв'язку з цим, проблема формування мотивації навчання є надзвичайно актуальною. Вчителям необхідно враховувати особливості формування позитивної мотивації як ключового фактора успіху навчальної діяльності школярів, якщо вони хочуть працювати відповідно до сучасної філософії освіти, яка розглядає учня як активного учасника навчального процесу.

Рівень і специфіка навчальної мотивації залежать від багатьох чинників. Водночас ця мотивація суттєво впливає на психологічні аспекти навчальної діяльності, а також на її процесуальні та результативні сторони. З одного боку, навчально-професійна мотивація визначає якість виконання завдань, що є

важливими для особистості, з іншого боку – її рівень, стійкість і специфіка залежать від багатьох змінних.

Отже, з'ясовано, що навчальна мотивація формується, змінюється і перебудовується в процесі діяльності учня. В зв'язку з цим для педагогів початкової школи важливо зрозуміти навчальні мотиви молодших школярів. Молодший шкільний вік є періодом розвитку і трансформації мотиваційної сфери, яка виявляється через різноманітні спонукання: мотиви, потреби, інтереси, цілі та установки, що визначають навчальну активність і бажання брати участь у шкільному житті.

У багатьох психолого-педагогічних дослідженнях підтверджено, що між успішністю навчальної діяльності і мотивацією існує прямий зв'язок. Зокрема, цю залежність детально розглянуто у працях Г. Клауса. Він встановив, що настанови на навчання та його зміст мають найбільш стійкий вплив на активне засвоєння, процес навчання та його ефективність. На його думку, людина, яка має сильне бажання здобути знання, навчатиметься без зовнішнього примусу, отримуючи задоволення від знань, проявляючи наполегливість і швидко засвоюючи необхідний матеріал, при цьому демонструючи інтелект, гнучкість і творчість. Натомість негативні мотиви щодо навчання можуть призвести до небажання вчитися і навіть до активного опору навчальному процесу [41].

Однією з характеристик навчальної мотивації є емоційне ставлення учнів до навчання і переживання, які вони відчувають під час навчального процесу. Емоції відіграють самостійну роль у мотивації навчання і залежать від специфіки навчальної діяльності та її організації. Позитивні емоції під час навчання можуть бути пов'язані з позитивним ставленням до школи, з гармонійними стосунками з учителями та однокласниками, відсутністю конфліктів, а також з участю у житті класного і шкільного колективу. Вони можуть також виникати від усвідомлення учнями своїх можливостей досягати успіхів у навчанні та подолати труднощі. До позитивних емоцій можна віднести задоволення від результатів власної праці, радість від справедливої оцінки, а також емоційне задоволення від зустрічі з новим навчальним матеріалом, яке може змінюватися від цікавої допитливості

до стійкого емоційно-пізнавального ставлення до предмету. Позитивні емоції можуть також виникати при освоєнні нових методів самостійного навчання та вдосконалення навчальної роботи. Всі ці емоції важливі, оскільки вони створюють атмосферу емоційного комфорту в процесі навчання.

У дослідженнях, що стосуються мотивації школярів, встановлено, що учні досягають успіху в навчанні, коли мають позитивне ставлення до навчальної діяльності. В таких умовах вони докладають більше зусиль до засвоєння знань, набуття навичок і вмінь, уважно слухають на уроках і прагнуть якісно виконувати різноманітні навчальні завдання. Позитивна мотивація до навчання сприяє підвищенню успішності. Інтерес до самого процесу навчання також формується через задоволення від соціальної потреби «стати школярем», зацікавленість результатами своєї праці та задоволення пізнавальної потреби [52].

Таким чином, у комплексі заходів, спрямованих на покращення якості та ефективності навчальної діяльності молодших школярів і формування стійких знань, умінь і навичок, важливу роль відіграє вивчення мотиваційної сфери учнів і їх емоційного реагування. Тому необхідно особливо уважно аналізувати індивідуальні особливості учнів для створення продуктивної навчальної діяльності.

Науковці зазначають, що мета початкової школи полягає у формуванні у дітей психологічного механізму, який дозволить їм в подальшому реалізувати себе, розвиватися і підтримувати пізнавальну потребу протягом життя. Молодший шкільний вік має значні можливості для розвитку мотивації до навчання. Важливо в цей період сформувати у дітей такі якості, як відповідальність, ініціативність і самостійність, які є необхідними для життя в умовах сучасного суспільства, і цього можна досягти лише при високому рівні мотивації.

У цьому віці діти починають усвідомлювати свою унікальність, прагнуть до самовдосконалення, що проявляється в усіх аспектах їхнього життя, зокрема у взаєминах з однокласниками. Вони шукають нові групові форми активності,

прагнуть стати лідерами у класі або школі, перевершувати своїх однолітків. Дружні стосунки інтенсивно розвиваються; діти вчаться знаходити друзів та спільну мову з різними однолітками. Також в цей період розвивається співпереживання, і дитина порівнює себе з іншими, що спонукає її розвивати свої здібності та якості. Таким чином, молодший шкільний вік є дуже важливим етапом у розвитку особистості.

У сучасному освітньому середовищі інформаційно-комунікативні технології відіграють важливу роль у процесі засвоєння навчальних програм. Однією з ефективних форм освіти в умовах відкритих систем є дистанційне навчання. Це процес, при якому знання, навички та методи пізнання передаються і засвоюються через опосередковану взаємодію учасників, що знаходяться на відстані один від одного, у спеціально створеному середовищі, яке базується на сучасних психолого-педагогічних і інформаційно-комунікаційних технологіях [61, с. 6].

Попри всі переваги сучасних інформаційних технологій, педагоги і вчителі відзначають ряд недоліків дистанційного навчання для молодших школярів [63].

- Проблеми з аутентифікацією користувачів під час перевірки знань.
- Недостатній контроль над процесом засвоєння матеріалу учнями.
- Неможливість формування повного уявлення про зміст навчального предмета.
- «Теоретизація» навчання, що зводить процес до механічного застосування методів і прийомів.
- Брак практичної складової в заняттях.
- Складнощі з мотивацією учнів.
- Відсутність очного спілкування між учнями та викладачем, що зменшує емоційне забарвлення навчання і негативно впливає на мотивацію.
- Необхідність дотримання індивідуально-психологічних умов, таких як самодисципліна, свідомість і самостійність учнів.

У дистанційному навчанні багато традиційних мотиваційних чинників працюють менш ефективно, ніж під час звичайного навчання в школі. Для молодших школярів традиційно мотивацією служать наступні фактори [9, с. 20].

- Позитивна оцінка від вчителя.
- Схвалення.
- Успіх.
- Заохочення від батьків і педагогів, наприклад, подарунки та бонуси.
- Перспектива випередити або наздогнати однолітків.
- Страх.
- Прогнози на майбутній успіх або невдачу в житті та кар'єрі.
- Радість від пізнання.
- Можливість самореалізації.

Попри це, дистанційне навчання має ряд значних переваг, серед яких педагоги та вчителі виділяють [9, с. 19]:

- можливість засвоєння великої кількості знань, які не завжди можна включити в традиційні уроки;
- відкритість візуальних кордонів навчального середовища;
- гнучкість у процесі навчання;
- застосування різних методів і прийомів;
- використання інтерактивних технологій;
- додаткові інструменти для тестування та контролю знань, такі як Кластайм, На урок;
- використання освітніх платформ, таких як Nearpod, Edpuzzle, Mindomo та інші;
- можливість батьківського контролю над навчанням учнів.

В умовах дистанційного навчання дитина не має можливості порівнювати свої досягнення з успіхами інших дітей. Вона ніби залишається замкненою у власному онлайн-просторі. Учні, які орієнтовані на успіх у навчанні, позбавлені емоційного підкріплення своїх досягнень, а вчителі втратили звичні інструменти для підтримки навчальної активності учнів.

Як зазначає Н. Варченко, для дітей молодшого шкільного віку вчитель є основним джерелом мотивації. Його авторитет для учнів 1–2 класів часто перевищує навіть авторитет батьків. Вже через 2–3 тижні після початку навчального року учні починають цінувати дійовий аспект навчання: читання, письмо, рахунок, розповіді та малювання. Їм подобається виконувати завдання вчителя та отримувати оцінки. На цьому етапі важливо, щоб і вчителі, і батьки підтримували та заохочували успіхи учнів у навчанні. Першокласники часто відчують великі емоції при отриманні перших результатів своєї праці [10, с. 5].

У контексті дистанційного навчання важливим аспектом є результат оцінювання учителя. Іноді це просто оцінка рівня досягнень учня, але дитині часто потрібна більш детальна характеристика. У цьому випадку особливо важливим стає діалог між вчителем і учнем, як письмовий, так і усний в онлайн-форматі. Якісний зворотний зв'язок стимулює учня і сприяє його розвитку. Робота в групах також дозволяє вчителю створювати ситуації успіху для учнів поруч із однолітками. Віртуальне середовище дозволяє учням демонструвати свої досягнення, обговорювати їх з однокласниками, а також отримувати їхню думку про свої успіхи. Порівняння і змагання, як традиційні форми мотивації, можуть бути ефективними і в умовах дистанційного навчання [14].

Один з ключових аспектів успішного дистанційного навчання полягає в ефективній мотивації учня. Значну частину часу онлайн-учень проводить за самостійним освоєнням матеріалу, що вимагає концентрації, наполегливості та бажання вчитися. Мотивація в навчанні стає основним фактором, який визначає пізнавальну активність, тоді як мотив виступає як внутрішня установка особистості.

Формування навчальної мотивації у дітей підтримується методами, що базуються на спілкуванні та взаємодії між педагогом і учнями. Це включає оціночні коментарі, заохочення, створення ситуацій успіху, надання допомоги, стимулювання до постановки запитань, підтримку їхніх ініціатив та зв'язок із життєвим досвідом і інтересами дітей. Ці підходи сприяють формуванню

позитивного емоційного настрою і створюють продуктивний стиль взаємин між педагогом і учнями.

Сьогодні для досягнення дидактичних цілей уроків використовуються різні форми роботи, зокрема інтерактивні методи навчання. Серед них – діалог з учнями, творчі завдання, моделювання життєвих ситуацій, рольові ігри та колективне вирішення питань на основі аналізу обставин. Перевага надається інтелектуальній активності, допитливості та здатності до самостійного мислення. На наш погляд, саме ці методи потрібно впроваджувати у дистанційне навчання. Інтерактивні технології роблять уроки більш різноманітними, насиченими і цікавими, що підвищує навчальну мотивацію і пізнавальну активність учнів [1, с. 25].

Аналізуючи сучасні підходи до формування навчальної мотивації у молодших школярів, можна визначити кілька ключових напрямків, які сприяють підвищенню мотивації в умовах дистанційного навчання [8]:

1. Мотивація через спілкування: Залучення суб'єктивного досвіду учнів, надання цікавих прикладів та створення парадоксальних ситуацій, підкреслюючи практичне значення теми.

2. Створення проблемних ситуацій: Використання завдань, що стимулюють учнів до розв'язання реальних або вигаданих проблем.

3. Творчий підхід у навчанні: Залучення творчих ідей для розв'язання проблем, що сприяє активізації пізнавальної діяльності.

4. Творчі завдання: Учні самостійно обирають питання для однокласників, складають кросворди, загадки, пишуть фантастичні оповідання, есе, вірші, виконують художні завдання, такі як «Як я уявляю собі...» або «Що станеться, якщо...?».

5. Використання літератури: Залучення художньої та науково-популярної літератури під час уроків для збагачення навчального процесу.

6. Створення ситуації успіху: Чітке і наочне розділення матеріалу на частини, показ логічних зв'язків між ними та підкреслення нових знань через малюнки і словесні приклади, близькі до особистого досвіду учнів.

7. Екстраполяція: Перенесення учнів у майбутнє, використання парадоксів, прогнозування розвитку подій та проведення конкурсів ідей для стимулювання навчальної мотивації.

8. Пізнавальні ігри та ігрові ситуації: Використання ігор та ігрових ситуацій для підвищення зацікавленості і мотивації учнів.

Окрім того, на основі практичного досвіду слід відзначити, що ключовим завданням освітнього процесу, особливо в умовах дистанційного навчання, є формування мотивації навчання на різних етапах уроку. Вчитель має організувати відповідний цикл навчальної діяльності, що включає відповідний мотиваційний цикл, залежно від змісту уроку. Завдання вчителя полягає в підтриманні постійної мотиваційної активності учня на всіх етапах уроку. Мотивація може варіюватися залежно від змісту уроку.

Мотивація навчання на уроці розвивається через кілька ключових етапів [6]:

1. Мотивація початку роботи – первинна мотивація, що забезпечує зацікавленість у початку уроку.

2. Мотивація виконання роботи – закріплення та посилення первинної мотивації через активну участь у навчальному процесі.

3. Мотивація завершення уроку – оцінка результатів, підведення підсумків та встановлення цілей на майбутнє.

Серед ефективних методів навчання особливе місце займає комунікативна атака, яка спрямована на швидке включення учня в процес навчання шляхом мобілізації його інтересу. Цей метод активізує емоційну сферу учня, викликаючи подив і захоплення через новизну та несподіванку. Комунікативна атака може застосовуватися на будь-якому етапі мотиваційного циклу, але особливо ефективна на вступному мотиваційному етапі.

Вчитель має завдання підтримувати постійну мотивацію учня протягом усіх етапів уроку. Для цього вчитель може використовувати різноманітні пізнавальні та соціальні мотиви, чергуючи різні види діяльності: репродуктивні та пошукові, усні та письмові, індивідуальні та групові. Крім того, мотивацію

можна підвищити через цікаві приклади, парадоксальні факти, емоційність мови вчителя, пізнавальні ігри та аналіз життєвих ситуацій, а також ефективно використання заохочень. Важливо також сприяти розвитку вмінь учня вчитися.

Для реалізації потенціалу змісту у розвитку мотивації педагог використовує різноманітні методи, що сприяють зацікавленню учнів. Серед таких методів [10, с. 3]:

1) Демонстрація новизни змісту – представляє нові аспекти матеріалу, які ще не були вивчені.

2) Оновлення вже засвоєних знань – оновлює і доповнює раніше отримані відомості.

3) Розкриття значущості знань – пояснює важливість і практичну цінність вивченого матеріалу.

4) Ознайомлення з історичними відомостями – використання «історичних екскурсій» для створення нових вражень, виклику здивування та стимулювання роздумів.

Щоб уникнути сприйняття предмета як безіменної науки, важливо представляти учням особистості, які зробили внесок у розвиток науки, та цікавитися епізодами їх життя. Розповіді про видатних учених і їхні досягнення мають велике виховне та пізнавальне значення.

На етапі завершення уроку важливо забезпечити учням позитивний досвід, який допоможе сформувати у них позитивну установку на подальше навчання. Щоб досягти цього, не завжди доцільно акцентувати увагу лише на їхніх успіхах. Важливо також вказати на слабкі місця, щоб учні могли отримати об'єктивне уявлення про свої можливості. Це допоможе зробити їхню мотивацію в перспективі більш ефективною.

Таким чином, підтримка вчителем різних форм мотивації на кожному етапі уроку сприяє внутрішньому зв'язку між частинами уроку та наповнює їх психологічним змістом. Кожен етап уроку є специфічною педагогічною ситуацією. Для створення психолого-педагогічно грамотної структури уроку вчителю потрібно кваліфіковано планувати як розвиваючі, так і виховні

завдання, що пов'язані з навчальною мотивацією та формують у учнів вміння ефективно навчатися.

Отже, вплив дистанційного навчання на формування внутрішньої мотивації учнів є важливим аспектом сучасної освіти, що потребує ретельного аналізу та адаптації педагогічних стратегій. Дистанційне навчання відкриває нові можливості для індивідуалізації навчального процесу, проте воно також ставить перед педагогами нові виклики, особливо в аспекті мотивації учнів.

Під час дистанційного навчання учні часто стикаються з труднощами в підтримці мотивації через обмежене соціальне взаємодію та відсутність безпосереднього контролю з боку вчителя. Педагоги повинні знайти ефективні способи стимулювання внутрішньої мотивації, щоб забезпечити високий рівень пізнавальної активності та самостійності учнів. Використання інтерактивних технологій, різноманітних форм роботи та мотиваційних прийомів, таких як створення проблемних ситуацій, творчі завдання та емоційне підкріплення, може суттєво покращити мотиваційний клімат дистанційного навчання.

Отже, для ефективного формування внутрішньої мотивації в умовах дистанційного навчання необхідно активно використовувати педагогічні стратегії, що сприяють залученню учнів до навчального процесу та підтримують їх інтерес до навчання. Це включає створення підтримуючого та стимулюючого навчального середовища, що дозволяє учням відчувати себе успішними та мотивованими для досягнення нових знань і навичок.

1.3. Ігрова діяльність як одна із основних умов формування внутрішньої мотивації молодших школярів

Ігрова діяльність займає особливе місце в житті молодших школярів, виконуючи важливу роль не лише в розвитку їхніх навичок та знань, а й у формуванні внутрішньої мотивації. В ранньому віці гра є природним і важливим способом пізнання світу, спілкування з оточуючими і самовираження. Однак, її значення виходить за межі простого розваги – гра є ключовим механізмом, через

який дитина відкриває себе, формує своє ставлення до навчання та створює умови для глибшого залучення в освітній процес.

Відповідно до Закону України «Про освіту», Державної національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті, Концепції загальної середньої освіти та нового Державного стандарту початкової загальної освіти, необхідно здійснити кардинальний перехід від традиційного інформаційно-пояснювального навчання, яке зосереджене на передачі готових знань, до компетентісно-орієнтованого підходу. Це передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій та зосередження уваги не лише на засвоєнні знань, але й на розвитку способів навчальної діяльності, творчого потенціалу та всебічної компетентності особистості [2, с. 23].

Висока пізнавальна активність учнів є ключовим фактором успішного навчання. Ефективне засвоєння знань передбачає таку організацію пізнавальної діяльності, при якій навчальний матеріал стає предметом активних розумових і практичних дій кожної дитини. Важливо з ранніх етапів навчання розвивати в учнів інтерес до навчання та постійно його підтримувати. Відомо, що людина краще запам'ятовує і набуває навичок, коли активно залучена в процес, а не просто спостерігає з боку [4, с. 303].

Пошуки ефективних методів навчання, які сприяють активізації процесу засвоєння знань, підвищують значення розвивальних і проблемних методів, самостійної роботи та творчих завдань. Організація уроку, при якій учні навчаються не під тиском, а з бажанням і внутрішньою мотивацією, є психологічно обґрунтованою. Вчитель має застосовувати методи, що сприяють формуванню позитивної мотивації до навчання.

Якщо взяти до уваги підручник з математики С. Скворцової та О. Онопрієнко для 4 класу, то можна зауважити, що автори активно використовують сучасні методи викладання, спрямовані на розвиток інтересу до навчання у дітей. Особлива увага приділяється інтерактивним та ігровим вправам, які можуть сприяти формуванню внутрішньої мотивації у молодших школярів. Наприклад:

1. Ігрові вправи та завдання.

У підручнику використовується значна кількість вправ у формі ігор. Це завдання, що вимагають вирішення математичних головоломок або задач, пов'язаних із життєвими ситуаціями. Наприклад, учням пропонується розв'язати завдання, що стосуються подорожей, покупок, або вимірювань, що вводять елемент реальної практики. Такі завдання викликають інтерес завдяки їхній прикладній цінності, що стимулює дітей до активної участі у навчальному процесі.

2. Інтерактивні елементи.

Підручник використовує активні завдання, які вимагають від учнів залучення не лише математичних знань, але й креативності та співпраці з іншими учнями. Наприклад, є вправи, де учні працюють у групах для вирішення складних задач, що сприяє розвитку комунікативних навичок і підвищує мотивацію через командну роботу.

3. Візуальні матеріали та інтерактивні схеми.

Підручник містить багато візуальних схем, таблиць та діаграм, що роблять процес навчання більш цікавим та зрозумілим. Крім того, наявність схем та наочних прикладів допомагає учням краще зрозуміти матеріал. Інтерактивні завдання, що включають заповнення таблиць або побудову діаграм, спонукають учнів до самостійного пошуку відповідей.

4. Вправи з елементами змагання.

Важливою частиною підручника є завдання, які включають елемент змагання. Це можуть бути як індивідуальні завдання, так і вправи, які учні виконують у парах або групах. Елемент змагання додає додаткової мотивації, адже учні прагнуть бути кращими у вирішенні математичних проблем. Такі завдання також розвивають дух здорового суперництва та прагнення досягати більш високих результатів.

5. Системність та послідовність вправ.

Підручник також виділяється своєю системною структурою: кожен новий блок вправ базується на попередніх знаннях, що дозволяє учням бачити прогрес

і розуміти важливість засвоєння матеріалу. Такий підхід сприяє формуванню внутрішньої мотивації, адже учні бачать свої досягнення й можуть оцінити власний розвиток.

Активне впровадження ігрової діяльності в навчальний процес молодших школярів є критично важливим, оскільки вона сприяє формуванню і закріпленню позитивного ставлення до навчання. Гра дозволяє дитині невимушено зануритися в навчальний процес і відчути його радість.

Одним із ключових завдань вчителя є підвищення ваги внутрішньої мотивації в структурі мотивації учня [11, с. 90]. Позитивне ставлення до навчання можна сформувати за допомогою сучасних методів та технологій навчання, серед яких особливе місце займають педагогічні ігрові технології.

Педагогічні ігрові технології визначаються як «ігрова форма взаємодії між педагогом і дітьми, яка сприяє розвитку вмінь вирішувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів через реалізацію певного сюжету» [12, с. 7].

Ефективність ігрової діяльності забезпечується її добровільністю, можливістю вибору та елементами задоволення потреб, самоствердження і самореалізації. Ігрові педагогічні технології є унікальною формою навчання, що робить не тільки творчу діяльність учнів захоплюючою, а й буденні заняття з вивчення шкільних предметів цікавими.

Ігрова технологія формує цілісний навчальний процес, що включає частину навчального матеріалу та об'єднана спільним змістом, сюжетом і персонажами. Ігровий сюжет розвивається паралельно з основним навчальним матеріалом, допомагаючи активізувати навчальний процес та засвоювати навчальні елементи.

Вибір ігрових методів навчання визначається численними чинниками, такими як зміст навчального матеріалу, дидактичні цілі, функції, рівень підготовки та вік учнів, а також педагогічна майстерність вчителя. Важливо зазначити, що чисте використання одного методу є рідкісним. Зазвичай це відбувається через поєднання кількох методів, з яких один є провідним [23].

Сьогодні існує безліч програм та платформ, які значно полегшують роботу вчителя початкових класів під час дистанційного навчання. Хоча вибір може зайняти деякий час, зусилля, витрачені на освоєння цих інструментів, виправдовують себе. Дистанційні платформи та додатки дозволяють вчителям легко створювати інтерактивні завдання, налаштовувати їх розсилку учням і отримувати результати, які автоматично обробляються програмою. Крім того, доступні численні готові ігри, модулі та вікторини, розроблені вчителями з різних куточків світу, які дозволяють організовувати змагання між учнями з різних шкіл. Розглянемо кілька таких інструментів, які дозволяють вчителям створювати цікаві та захоплюючі уроки, роблячи навчання більш ефективним і захоплюючим.

В межах нашого дослідження варто розглянути використання платформ і інтерактивних ігор на уроках математики в початковій школі. Інструменти такі як Wordwall, Kahoot!, Math Playground, IXL Math, Prodigy Math та інші допомагають створювати захоплюючий і ефективний навчальний процес, сприяючи формуванню внутрішньої мотивації учнів [24].

Wordwall (<https://wordwall.net/uk>) - це онлайн-платформа, яка дозволяє створювати інтерактивні навчальні ігри та активності. Вчителі можуть розробляти різноманітні ігри, включаючи кросворди, головоломки, флеш-карти, ігри на зразок «Відгадай слово» та багато інших.

Ігри можуть бути не лише графічно привабливими, але й захоплюючими для учнів, що стимулює їхній інтерес до математики.

Math Playground (<https://www.mathplayground.com>) - це веб-сайт, який пропонує учням можливість грати в навчальні математичні ігри, спрямовані на розвиток навичок у різних математичних сферах. Платформа включає ігри різного рівня складності, від початкового до більш просунутого, що дозволяє вчителям налаштовувати їх відповідно до потреб свого класу.

IXL Math (<https://www.ixl.com/math>) - це платформа, що пропонує навчальні вправи та ігри для різних рівнів математичних навичок. Учні можуть обирати завдання та ігри, які відповідають їхньому рівню знання математики.

Платформа також надає детальні звіти про успіхи учнів, що може слугувати мотивацією для подальшого саморозвитку.

Prodigy Math (<https://www.prodigygame.com>) - це онлайн-гра, що поєднує розвагу з навчанням математики. Учні створюють своїх персонажів і вирушають у пригоди, розв'язуючи математичні завдання для здобуття навичок і боротьби з монстрами. Гра розроблена так, щоб сприяти розвитку внутрішньої мотивації учнів.

Learning Apps (<https://learningapps.org/>) - це платформа, яка пропонує готові тренувальні вправи та інструменти для створення тестів і завдань. Ресурс дозволяє користувачам не тільки використовувати готові інтерактивні навчальні модулі, але й створювати власні вправи з різних предметів. Після реєстрації на сайті вчителі можуть створювати папки для своїх класів і додавати облікові записи учнів до свого акаунту. Це надає можливість вчителям поширювати вправи та отримувати зворотний зв'язок від учнів. Отже, платформа LearningApps.org надає доступ до готового навчального контенту та дозволяє вчителям створювати інтерактивні завдання і тести для учнів з різних предметів.

MozaBook (<https://www.mozaweb.com/uk/mozaBook>) - це програма, яка пропонує інструменти для створення презентацій, відео- та аудіозаписів, призначена для педагогів. Вчителі можуть використовувати цю програму для розробки власного навчального контенту та користуватися широким асортиментом готових матеріалів, таких як 3D-презентації, відео, фотографії та навчальні інструменти. MozaBook дозволяє додавати різноманітні 3D-відео, фотографії, тести та завдання до блокнотів і інтерактивних книг, а також ділитися цими матеріалами з колегами через програму.

Програма пропонує базовий курс підготовки для вчителів тривалістю дві години, під час якого вони можуть ознайомитися з функціоналом програми та набратися навичок у використанні її інструментів. Додатково доступна індивідуальна підтримка для закріплення навичок роботи з програмою.

Motion Math Games (motionmathgames.com) - це платформа, що пропонує десктопні та мобільні математичні ігри. Учні грають з різними монстрами,

ігровий процес проходить за певним сценарієм. На платформі представлені ігри різного рівня складності, які підходять для учнів різних класів.

Kahoot! ([Kahoot.com](https://kahoot.com)) - це навчальна платформа, яка дозволяє проводити інтерактивні заняття та перевірки знань учнів через онлайн-тестування. Для використання цієї платформи можна застосовувати різні пристрої, такі як комп'ютер, планшет або мобільний телефон. Щоб почати роботу, необхідно зареєструватися та створити обліковий запис.

Erudito (<https://lms.erudito.com.ua/>) - це освітній додаток, який перетворює вивчення шкільних предметів на захоплюючу гру. Учні отримують бали за кожне виконане завдання. Розроблений фахівцями НУШ, цей додаток використовує найкращі педагогічні інструменти для мотивації дітей до навчання. Додаток можна завантажити на будь-який гаджет і використовувати як гру з рейтингом для змагань. Учні можуть виконувати завдання в індивідуальному темпі, без побоювань щодо поганих оцінок. Щоб перейти на наступний рівень, необхідно успішно завершити попередній.

Umaigra (<https://www.umaigra.com/>) - це конструктор для створення дидактичних ігор. Це інтернет-проект дистанційного навчання, заснований на багаторічному досвіді Umapalata.com у розробці навчальних програм для шкіл. Платформа пропонує нову онлайн-систему для створення, публікації та проведення дидактичних ігор для дітей. Користувачі можуть обрати шаблон, додати власний контент і поділитися ним з учнями. Окрім цього, на платформі доступний банк готових ігор, які також можна використовувати.

Mathletics (<https://www.mathletics.com/uk/for-home/>) - це програма для шкіл, яка спрямована на залучення дітей до математики через ігри та завдання підвищеної складності. Платформу можна також використовувати поза межами школи. Вона містить 30 000 математичних завдань для учнів різного віку. Як зазначено на сайті, ресурс розроблений для того, щоб зацікавити дітей у математиці, підвищити їхню впевненість і досягти успіхів у цій дисципліні. Для гри на платформі потрібно пройти реєстрацію, після чого можна змагатися з дітьми з усього світу в режимі реального часу.

Khan Academy (<https://uk.khanacademy.org/>) пропонує платформи для вивчення математики, де доступні готові уроки та відео українською мовою. Це корисний ресурс, який забезпечує навчання математики у зрозумілій та доступній формі.

iDroo (<https://app.idroo.com/>) - це віртуальна дошка для співпраці з учнями. Безкоштовна версія дозволяє створювати геометричні фігури, лінії, додавати теоретичний матеріал та спілкуватися через чат. Платна версія розширює можливості, включаючи аудіодзвінки, створення понад 50 дошок, а також обмін документами та зображеннями.

Online Test Pad (<http://onlinetestpad.com>) – це сучасна платформа для створення інтерактивних уроків, тестів і вправ, що використовується для організації навчального процесу з різних предметів. Вона призначена для вчителів, репетиторів, викладачів та учнів, надаючи широкий набір інструментів для ефективного навчання, оцінювання знань і розвитку навичок.

Основні функції та можливості Online Test Pad:

1. Створення тестів різної складності: Платформа дозволяє створювати тести з різними типами завдань, включаючи:

- запитання з вибором однієї або кількох правильних відповідей;
- завдання на відповідність;
- відкриті запитання, де учень самостійно формулює відповідь;
- завдання на заповнення пропусків у тексті. Це дозволяє педагогам налаштовувати тести відповідно до потреб учнів та особливостей предмету.

2. Інтерактивні уроки та вправи: Online Test Pad підтримує створення інтерактивних уроків, які включають не лише текстові завдання, але й мультимедійний контент: відео, аудіо, зображення, графіки. Такий підхід дозволяє зробити уроки більш цікавими та залучити учнів до активного навчання.

3. Можливість проведення онлайн-тестувань: Платформа ідеально підходить для дистанційного навчання, оскільки учні можуть проходити тести онлайн з будь-якого пристрою – комп'ютера, планшета або смартфона. Це

робить її зручною для організації як регулярних контрольних робіт, так і підсумкових іспитів.

4. Автоматизована перевірка результатів: Одна з найважливіших функцій Online Test Pad – це автоматична перевірка тестів. Це дозволяє педагогам економити час, автоматизуючи процес оцінювання, а учням – одразу отримувати результати з докладними поясненнями помилок. Така система сприяє швидкому зворотному зв'язку та підвищує ефективність навчального процесу.

5. Звіти та статистика: Платформа надає можливість детально відстежувати результати тестувань та аналізувати успішність учнів. Вчителі можуть бачити індивідуальний прогрес кожного учня, виявляти сильні та слабкі сторони, що дозволяє коригувати програму навчання відповідно до потреб класу.

6. Широка база готових завдань: На платформі доступні тисячі готових завдань з різних предметів, таких як математика, хімія, фізика, іноземні мови, біологія та інші. Це дозволяє вчителям швидко знайти матеріали для підготовки уроків, а учням – додаткові завдання для самостійного опрацювання.

7. Підтримка групової роботи: Online Test Pad дозволяє вчителям створювати групи для учнів, розподіляти їх за класами або окремими групами та призначати їм індивідуальні чи групові завдання. Це особливо корисно при підготовці до іспитів або виконанні проектних робіт, де потрібна командна співпраця.

8. Гейміфікація навчального процесу: Для підвищення мотивації учнів платформа підтримує елементи гейміфікації – учні можуть заробляти бали за правильні відповіді, проходити рейтингові системи та порівнювати свої результати з однокласниками. Це робить навчання цікавішим та допомагає утримувати увагу учнів на завданнях.

9. Різноманітність форматів завдань: Окрім тестів, на платформі можна створювати такі завдання, як кросворди, анаграми, вправи на розвиток логічного мислення, математичні розрахунки та багато іншого. Це сприяє розвитку різних типів мислення у дітей та урізноманітнює навчальний процес.

Математика в Khan Academy (<https://uk.khanacademy.org/>) – це інтерактивна платформа для вивчення математики, що містить широкий набір матеріалів, включаючи готові уроки, відео та вправи українською мовою. Всі матеріали на платформі структуровані за темами та рівнями складності, починаючи від основ арифметики і до більш складних розділів, таких як алгебра, геометрія, тригонометрія, ймовірність та статистика.

Уроки з математики на Khan Academy поділені на окремі модулі, кожен з яких містить відеоуроки, завдання для самостійного опрацювання, інтерактивні вправи та тести для закріплення знань. Кожна тема супроводжується детальними поясненнями та прикладами. Платформа також використовує систему відстеження прогресу, що дозволяє бачити, які теми опрацьовані, а які ще потребують уваги.

Всі відеоуроки мають субтитри українською мовою, що дозволяє краще засвоювати матеріал. Платформа також пропонує можливість перегляду уроків у зручному темпі, оскільки користувач може ставити відео на паузу або повертатися до потрібного моменту.

Class Time (<https://www.classtime.com/uk>) – це інтерактивна освітня платформа, що спеціалізується на проведенні оцінних вправ і тестів для учнів. Вона надає інструменти для створення власних завдань або використання вже готових тестів із великої бази. Платформа охоплює різні предмети та рівні складності, що дозволяє використовувати її для навчання учнів різних вікових груп і рівнів підготовки.

Користувачам доступні готові запитання, що налічують понад 30 000 прикладів. Це дає можливість швидко підібрати завдання відповідно до навчальної програми або теми уроку. Вчителі можуть створювати власні тести, додаючи до них запитання різних типів, таких як вибір правильної відповіді, відкриті запитання або завдання з малюванням і графічними відповідями. Це дозволяє адаптувати завдання під конкретні освітні потреби.

Платформа підтримує 9 різних форматів завдань, що дозволяє урізноманітнити процес навчання. Учні можуть виконувати завдання як

індивідуально, так і в групах, що сприяє різним підходам до оцінювання. Class Time також надає можливість організації інтерактивних завдань та вправ на логіку.

Class Time має як безкоштовну, так і платну версії. Безкоштовна версія пропонує доступ до великої кількості питань і дозволяє користуватися базовими функціями. У платній версії доступний розширений функціонал, зокрема можливість оцінювання, проведення командних ігор, завантаження індивідуальних і групових звітів. Це дозволяє вчителям не лише організовувати тести, а й аналізувати результати за допомогою звітів, які показують успішність кожного учня і класу загалом.

Class Time також підтримує командні змагання, де учні можуть працювати разом над вирішенням завдань. Це сприяє розвитку командної співпраці та активізує учнів на уроках. Платформа підходить для використання як у школах, так і у репетиторських центрах або для вищих навчальних закладів, де вона допомагає організовувати квізи та інші форми оцінювання.

Звіти і аналітика допомагають вчителям краще розуміти прогрес учнів, визначати, які теми потребують додаткового опрацювання, та планувати подальші уроки на основі отриманих даних.

Таким чином, можна зауважити, що ігрова діяльність є важливим і ефективним інструментом для формування внутрішньої мотивації молодших школярів. Вона сприяє активному залученню дітей до навчального процесу, перетворюючи навчання на захоплюючу і цікаву гру. Ігри допомагають підтримувати високий рівень інтересу до навчання, що є ключовим фактором у розвитку внутрішньої мотивації.

Використання ігрових методів у навчанні дозволяє створити позитивну навчальну атмосферу, де учні відчувають задоволення від процесу і досягнення результатів. Ігрові діяльності стимулюють інтерес до навчальних завдань, сприяють розвитку креативності та критичного мислення, а також допомагають засвоювати знання в контексті реальних ситуацій.

Крім того, ігрова діяльність дозволяє адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб і інтересів учнів, що ще більше підвищує їхню мотивацію. Важливо, щоб вчителі використовували ігрові елементи у навчанні таким чином, щоб вони органічно вписувалися у навчальну програму та сприяли досягненню освітніх цілей.

Загалом, інтеграція ігрових методів у навчальний процес є ключовою умовою для формування і підтримки внутрішньої мотивації молодших школярів, що в свою чергу сприяє їх успішному навчанню та розвитку.

1.4. Дидактичні умови формування внутрішньої мотивації в учнів початкової школи засобами ігрової діяльності у процесі дистанційного навчання на уроках математики

Перехід на дистанційне навчання поставив перед освітянами нові виклики, зокрема, як зберегти інтерес молодших школярів до навчання, особливо до такого складного предмета, як математика. Одним з ефективних інструментів для цього є ігрова діяльність. Вона не лише робить навчання цікавим, а й сприяє глибшому засвоєнню матеріалу та формуванню стійкої внутрішньої мотивації. Ігрова діяльність у дистанційному навчанні має певні особливості, пов'язані з відсутністю безпосереднього контакту між учнями і викладачем, а також з використанням цифрових технологій. Вона стає не лише засобом навчання, але й важливим інструментом для підтримки мотивації, емоційного залучення та активізації когнітивних процесів.

На основі висновків, зроблених після дослідження теоретичної складової проблеми формування внутрішньої мотивації в учнів початкової школи засобами ігрової діяльності в умовах дистанційного навчання на уроках математики, пропонуємо наступні дидактичні умови.

1. Систематичне використання дидактичних ігор, які передбачають принципи змагання та співпраці. Дидактичні ігри мають бути з елементами змагання, де учні можуть змагатися один з одним або працювати в командах. Це

можуть бути завдань на швидкість або колективні проєкти, які вимагають математичних обчислень. Такий підхід, на нашу думку, сприятиме розвитку командного духу і мотивуватиме учнів до активної участі у навчальній діяльності. Під час проведення таких ігор, важливо заохочувати дітей не лише за досягнення, але й за старання, оскільки переможцями в таких іграх будуть лише від 1 до 3 учнів. Можемо використовувати різні форми заохочення: віртуальні значки, сертифікати, можливість обирати наступну гру або навіть публічне визнання успіхів під час онлайн-уроку.

2. Інтеграція історій та персонажів на математичну тематику. Використання сюжетно-рольових ігор з персонажами, які допомагають дітям розв'язувати математичні завдання, може збільшити інтерес до предмета. Наприклад, створення «Математичної подорожі» з героями, які проходять різні етапи, розв'язуючи задачі. Під час таких ігор вчитель має надавати оперативний зворотний зв'язок, що допоможе учням зрозуміти свої помилки і шляхи їх виправлення. Позитивний і підтримуючий тон зворотного зв'язку допоможе підтримувати інтерес і уникати страху перед помилками.

3. Використання різноманітних цифрових інструментів та платформ: Інтерактивні онлайн-дошки (наприклад, Padlet), платформи для проведення вікторин (Kahoot, Quizizz) або онлайн-ігри (Math Playground) сприяють зацікавленості та активності учнів. Це урізноманітнює навчальний процес та робить уроки більш захопливими.

Дотримуючись цих умов, можна значно підвищити внутрішню мотивацію учнів, сприяючи не лише ефективному засвоєнню математичних знань, але й розвитку самостійності, відповідальності та впевненості у власних силах.

Висновки до розділу 1

Теоретико-методологічний аналіз формування внутрішньої мотивації здобувачів початкової освіти в умовах дистанційного навчання виявляє численні аспекти, які є критично важливими для забезпечення ефективного навчання і

розвитку учнів. Внутрішня мотивація, як основа для успішного навчання, включає в себе інтерес, прагнення до досягнень та самореалізації, що особливо актуально в умовах дистанційного навчання, де традиційні методи мотивації можуть бути недостатньо ефективними.

1. Теоретичні основи мотивації в контексті дистанційного навчання. Теоретичні моделі мотивації, такі як теорія самодетермінації, підкреслюють важливість автономії, компетентності та зв'язку з іншими у формуванні внутрішньої мотивації. В умовах дистанційного навчання забезпечення цих аспектів може бути ускладнене, однак можливості, які надають сучасні технології, можуть ефективно підтримувати мотивацію через інтерактивні платформи, персоналізовані навчальні маршрути та цифрову комунікацію.

2. Методологічні підходи до формування мотивації. Використання інноваційних методів та технологій, таких як гейміфікація, інтерактивні модулі та адаптивні системи навчання, може суттєво підвищити рівень зацікавленості учнів. Дистанційне навчання відкриває нові можливості для інтеграції ігрових елементів та творчих завдань, що сприяють глибшому залученню учнів у процес навчання. Важливим є також створення підтримуючого навчального середовища, яке забезпечує зворотний зв'язок, стимулює самостійність та сприяє розвитку критичного мислення.

3. Роль педагога у дистанційному навчанні. Педагоги відіграють ключову роль у підтримці мотивації учнів, навіть у віддаленому форматі. Вони повинні бути готовими адаптувати свої методи викладання, щоб відповідати потребам та інтересам учнів. Це включає використання різноманітних інструментів для взаємодії, створення цікавих та значущих завдань, а також забезпечення регулярного зворотного зв'язку. Педагоги також повинні враховувати індивідуальні особливості учнів та активно сприяти формуванню навчальних спільнот.

4. Проблеми та перспективи. Хоча дистанційне навчання має значний потенціал для формування внутрішньої мотивації, існують і певні виклики, такі як технічні труднощі, недостатня соціальна взаємодія та ризики пов'язані з

самостійним навчанням. Для подолання цих проблем необхідно постійно вдосконалювати технологічні рішення, впроваджувати нові педагогічні стратегії та забезпечувати доступ до підтримки для учнів.

Висновки свідчать про те, що ефективне формування внутрішньої мотивації в умовах дистанційного навчання можливе за умови комплексного підходу, що включає теоретичні знання про мотивацію, сучасні технологічні засоби, методологічні інновації та активну роль педагогів. Це дозволяє створити сприятливе середовище для навчання, яке не тільки підтримує, але й стимулює інтерес і прагнення учнів до навчання, забезпечуючи їх успіх у процесі здобуття освіти.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ В УЧНІВ 4 КЛАСУ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Визначення вихідного рівня внутрішньої мотивації в учнів 4 класу під час констатувального експерименту першого порядку

Внутрішня мотивація є важливим компонентом навчальної діяльності, особливо на початкових етапах освітнього процесу. Вона визначає ступінь зацікавленості учнів у навчанні, їхнє прагнення до здобуття знань та саморозвитку без зовнішніх стимулів, таких як оцінки чи винагороди. Дослідження внутрішньої мотивації у школярів є особливо актуальним у сучасній освітній системі, де все більше уваги приділяється індивідуальному підходу та розвитку особистісних якостей.

В результаті теоретичного аналізу теми дослідження в розділі 1, надалі ми вважаємо доцільним дослідити стан проблеми в практиці сучасної школи. З цією метою, ми вивчили передовий досвід роботи вчителів початкових класів ліцею 23 КМР на основі методу бесіди, яка містила такі запитання:

1. Зазначте, на Вашу думку, з якими основними труднощами стикаються учні під час вивчення математики?
2. Які методи та підходи Ви використовуєте на уроках математики, щоб зацікавити та мотивувати учнів?
3. Які ігрові елементи або методи Ви використовуєте під час уроків математики з метою стимулювання внутрішньої мотивації школярів?
4. Чи помічали Ви вплив ігрової діяльності на підвищення активності та інтересу школярів до математики?

5. Які поради Ви можете надати Вашим колегам, які також мають бажання впровадити ігрові елементи у свої уроки для підвищення внутрішньої мотивації учнів?

6. Чи є у Вас приклади успішного використання ігрових підходів для формування внутрішньої мотивації серед учнів на уроках математики?

Відповіді вчителів було проаналізовано, та з'ясовано, що вони застосовують різноманітні методи, в тому числі роботу зі зручними візуальними матеріалами, які допомагають абстрактній математиці стати більш конкретною та доступною. Вони також активно використовують елементи гри в своїх уроках. Вчителі зазначили, що використання різноманітних геометричних фігур, конструювання, пазлів та тематичних математичних ігор значно оживляє процес навчання. Ці методи не лише роблять уроки більш захоплюючими, але й сприяють глибшому засвоєнню навчального матеріалу.

Вчителі початкових класів, які прагнуть інтегрувати ігрові елементи в свої уроки, отримали кілька корисних порад. Вони рекомендують знаходити різноманітні способи для ігрової взаємодії, які дозволять учням вільно висловлювати свої ідеї, розвивати креативність та досліджувати математичні концепції через гру. Це можуть бути як індивідуальні завдання, так і групові ігри, які заохочують співпрацю серед учнів.

Отже, досвід вчителів початкових класів підтверджує, що ігрова діяльність є ефективним інструментом для формування внутрішньої мотивації учнів на уроках математики, а також для покращення їхнього навчання і розуміння предмета.

Використання інтерактивних методів під час дистанційного навчання є ключовим для створення ефективного та захоплюючого навчального середовища для учнів. Ці методи сприяють активній участі учнів у навчальному процесі, забезпечуючи їхню залученість і зацікавленість. Інтерактивність не лише забезпечує передачу знань, а й сприяє розвитку критичного мислення, взаємодії та колективної конструктивної діяльності. Такий підхід створює сприятливі

умови для обміну ідеями, обговорення концепцій і спільного розв'язання завдань.

Особливо важливою є можливість взаємодії в режимі реального часу, що сприяє відчуттю спільності та співпраці між учнями. Використання ігрових елементів, таких як змагання або графічні завдання, робить навчальний процес більш цікавим та стимулює активну участь учнів. Інтерактивні методи також допомагають адаптувати навчання до індивідуальних потреб учнів і розширюють доступ до навчальних ресурсів за допомогою різноманітних інтернет-платформ і інтерактивних інструментів.

З метою дослідження рівня сформованості внутрішньої мотивації учнів 4 класу нами було проведено наступні методики.

1. Анкета для оцінювання рівня шкільної мотивації за Н. Лускановою (додаток А).

2. Методика діагностики спрямованості навчальної мотивації Т. Дубовицької (додаток Б).

Вибірка досліджуваних складалася з 50 осіб – діти 4-х класів (діти з 4–А класу – експериментальна група – 25 учнів, діти з 4–Б класу – контрольна група – 25 учнів), віком 9–10 років.

Опитування респондентів було організовано та проведено за допомогою Google-форм. Використання Google-форм для організації опитування має безліч переваг:

1) Зручність: Google-форми легко створюються і налаштовуються. Вони доступні з будь-якого пристрою з Інтернетом, що робить їх зручними для респондентів, незалежно від їх місця перебування.

2) Ефективність в зборі даних: За допомогою Google-форм можна збирати різноманітну інформацію, таку як текстові відповіді, вибори з варіантів, мультимедійний контент тощо. Це дозволяє отримати більш розгорнуту та різноманітну зворотний зв'язок від респондентів.

3) Автоматизація: Google-форми можуть автоматично обробляти та аналізувати зібрані дані, що значно спрощує процес опрацювання відповідей.

4) Контроль доступу та конфіденційність: Google-форми дозволяють налаштувати доступ до опитування та оброблених даних за допомогою різних рівнів доступу. Це дозволяє зберігати конфіденційність та забезпечувати безпеку даних респондентів.

5) Можливості аналізу та звітності: Google-форми мають вбудовані інструменти для аналізу зібраної інформації та створення звітів у зручному форматі. Це дозволяє легко визначити тенденції, виявити проблемні аспекти та приймати обґрунтовані рішення на основі даних.

6) Економія часу та ресурсів: Використання Google-форм дозволяє ефективно організувати опитування без необхідності витратити час на ручну обробку анкет та відповідей. Це звільняє час і ресурси для інших важливих завдань в навчальному процесі.

Мета анкети для оцінювання рівня шкільної мотивації (за Н. Лускановою) – визначити рівень шкільної мотивації учнів. Вона містить в собі 10 питань, які передбачають декілька варіантів відповідей. Щоб зробити висновки щодо рівня шкільної мотивації школярів потрібно співнести відповіді з ключем анкети та підсумувати кількість отриманих балів:

25–30 балів – високий рівень шкільної мотивації, навчальної активності. Діти з високим рівнем шкільної мотивації та навчальної активності відзначаються кількома ключовими характеристиками. Вони демонструють щирий інтерес до навчання, активно шукають нові знання, задають питання і прагнуть розуміти матеріал глибше, ніж це необхідно для стандартів. Ці учні здатні самостійно організувати своє навчання, планувати час та ефективно працювати з інформацією, не потребуючи постійного контролю з боку дорослих. Вони часто ініціюють додаткові завдання або шукають додаткові ресурси для навчання. Такі діти відповідально ставляться до виконання домашніх завдань, підготовки до контрольних робіт та проєктів, розуміючи, що їх успіх залежить від особистих зусиль. Висока мотивація спонукає їх ставити перед собою амбітні цілі й прагнути їх досягати, а успіх, оцінка або похвала вчителів і батьків є

важливими стимулами. Вони емоційно стійкі та здатні справлятися з невдачами, сприймаючи помилки як частину навчального процесу.

Активність на уроках – ще одна важлива риса таких учнів. Вони активно беруть участь у дискусіях, відповідають на питання та взаємодіють із вчителями та однокласниками, не бояться висловлювати свої думки та пропонувати нові ідеї. Їх мотивація може бути як внутрішньою, так і зовнішньою: з одного боку, їх стимулює інтерес до знань і саморозвиток, з іншого — бажання отримати високу оцінку чи похвалу. Ці діти також схильні до саморефлексії, часто аналізують свої досягнення, шукають помилки та способи покращити свої результати.

20–24 балів – гарний рівень шкільної мотивації. Учні з гарним рівнем шкільної мотивації проявляють стабільний інтерес до навчання та прагнуть досягати хороших результатів. Вони відповідально ставляться до своїх обов'язків: регулярно виконують домашні завдання, готуються до уроків і контрольних робіт, а також здатні організувати свою навчальну діяльність. Таких учнів часто вирізняє вміння планувати свій час і розподіляти зусилля для досягнення результатів. Ці учні мають позитивне ставлення до навчання, хоча їх інтерес може залежати від конкретного предмета або теми. Вони здебільшого активні на уроках, але можуть потребувати додаткового заохочення з боку вчителя для повної реалізації свого потенціалу. Для них важливими є як внутрішня мотивація (наприклад, бажання саморозвитку чи цікавість), так і зовнішня (високі оцінки, похвала вчителів або батьків).

Учні з гарним рівнем мотивації прагнуть досягати успіхів, але водночас можуть мати періоди, коли їм важче зберігати стабільну мотивацію. Вони зазвичай здатні справлятися з невдачами, хоча можуть потребувати підтримки та допомоги для відновлення впевненості в собі. Здатність до рефлексії також присутня, проте інколи їм важливо, щоб хтось допоміг проаналізувати їх досягнення й помилки.

15–19 балів – позитивне ставлення до школи, але зазвичай школа цікавить дітей здебільшого позаурочною діяльністю. Вони відвідують школу переважно

для того, щоб проводити час із друзями та спілкуватися з учителями, оскільки ці аспекти створюють для них відчуття залученості та приналежності. Їм приносить задоволення сам процес перебування в ролі учня, і вони цінують матеріальні атрибути цього статусу – гарний портфель, оригінальні ручки, акуратні зошити.

Однак, пізнавальні інтереси у цих дітей розвинені слабше. Навчальний процес їх цікавить менше, оскільки вони не відчують глибокої зацікавленості в самому змісті предметів або отриманні нових знань. Для них важливіші емоційні та соціальні аспекти шкільного життя.

У творчих завданнях, наприклад, у малюнках на шкільну тематику, ці учні часто зображають не навчальні моменти, а позаурочні ситуації: перерви, ігри з друзями або взаємодію з вчителями. Їх увага більше фокусується на соціальних аспектах шкільного життя, що підкреслює пріоритетність комунікації та соціальних контактів у їхньому сприйнятті школи.

10–14 балів – низький рівень шкільної мотивації. Школярі з низьким рівнем шкільної мотивації часто демонструють байдужість або навіть негативне ставлення до навчального процесу. Для них навчання не є важливим чи цікавим, і вони рідко виявляють ініціативу в здобутті знань. Таких учнів не приваблюють нові завдання, і вони часто виконують їх лише з примусу або щоб уникнути покарань. У них спостерігається відсутність прагнення до досягнення успіхів або поліпшення власних результатів.

Вони можуть мати проблеми з організацією своєї роботи: не встигають виконувати завдання, не планують свій час, не прагнуть самостійно вирішувати труднощі, що виникають під час навчання. Часто ці діти схильні відкладати виконання домашніх завдань або робити їх неякісно.

Низька мотивація також впливає на їхню участь у класі – такі учні неактивні під час уроків, рідко відповідають на запитання і намагаються уникати активної участі в обговореннях. Вони можуть демонструвати відсутність інтересу до того, що відбувається на уроках, що іноді супроводжується відволіканням на сторонні заняття.

Зовнішні стимули, такі як похвала чи оцінки, часто мають для них мало значення, оскільки вони не бачать їхньої цінності для свого особистого розвитку. Важливу роль у низькій мотивації можуть відігравати зовнішні обставини — погане ставлення до школи з боку сім'ї, негативний досвід у навчанні, відсутність підтримки від учителів або однолітків.

Такі учні можуть потребувати особливого підходу, щоб розвинути інтерес до навчання: підтримки, індивідуальної уваги або залучення до цікавих проєктів, які відповідають їхнім особистим інтересам.

Менше 10 балів – діти мають негативне ставлення до школи, можна говорити про шкільну дезадаптацію. Школярі з негативним ставленням до школи часто демонструють відторгнення навчального процесу, неприязнь до шкільного середовища та невдоволення вимогами, що ставляться перед ними. Вони можуть проявляти відкритий спротив до виконання шкільних завдань, нехтувати правилами або взагалі відмовлятися від навчання. Такі учні нерідко виказують емоційний дискомфорт у школі, що може проявлятися в агресивній або замкненій поведінці.

Їхня участь у навчальному процесі мінімальна або повністю відсутня. Вони рідко або ніколи не виконують домашніх завдань, не готуються до уроків і не зацікавлені в досягненні успіху чи покращенні своїх результатів. Уроки сприймаються ними як обов'язок, якого вони намагаються уникати, і часто вони активно демонструють своє небажання брати участь у навчанні. Такі школярі можуть частіше прогулювати уроки, а також відчувати сильний стрес або роздратування, коли знаходяться в шкільному середовищі.

Негативне ставлення до школи також проявляється в їхній взаємодії з однокласниками та вчителями. Вони можуть конфліктувати з педагогами, оскільки не сприймають їхні вимоги або поради, і, можливо, вважають вчителів несправедливими чи надмірно суворими. Взаємини з однолітками теж можуть бути напруженими – або через їхню ізоляцію, або через конфліктну поведінку.

Причини такого ставлення можуть бути різноманітними: низька успішність, негативний досвід у школі, погані взаємини з учителями або

однокласниками, відсутність підтримки з боку сім'ї, низька самооцінка чи особисті труднощі. Внутрішній стрес і невпевненість у собі можуть призводити до того, що такі діти почуваються незахищеними або непотрібними в шкільному середовищі.

Для школярів із негативним ставленням до школи важливою є підтримка з боку педагогів та психологів. Індивідуальний підхід, побудова довірливих стосунків і допомога в подоланні бар'єрів можуть сприяти зміні їхнього ставлення до навчання й школи в цілому.

Метою методики діагностики спрямованості навчальної мотивації Т. Дубовицької є визначення провідних мотивів, які спонукають учня до навчальної діяльності. Методика дозволяє виявити, що є основним стимулом для дитини в навчальному процесі: пізнавальний інтерес, прагнення до досягнення успіху, соціальне схвалення або ж зовнішні фактори, такі як отримання високих оцінок чи уникнення покарань. Це допомагає педагогам і психологам зрозуміти індивідуальні особливості мотивації учня, а також вчасно виявити потребу в корекції або розвитку тих чи інших мотиваційних чинників для підвищення ефективності навчання.

Методика складається з 20 суджень та запропонованих варіантів відповіді. Відповіді у вигляді плюсів і мінусів записуються або на спеціальному бланку, або на простому аркуші паперу навпроти порядкового номера судження. Учням пропонується інструкція: «Прочитайте кожне висловлювання і висловіть своє ставлення до предмета, що вивчається. Для цього поставте навпроти номера висловлювання свою відповідь, використовуючи для цього запропоновані позначення: вірно – «++»; мабуть, вірно – «+»; мабуть, неправильно – «-»; неправильно – «--». Обробка здійснюється відповідно до ключа.

У відповідності до ключа, рівні внутрішньої мотивації розподіляються наступним чином:

1) низький рівень внутрішньої мотивації. Школярі з низьким рівнем внутрішньої мотивації часто не мають справжнього інтересу до навчання та вважають його лише обов'язком. Вони рідко прагнуть досягати глибокого

розуміння матеріалу, виконуючи завдання лише для отримання оцінки. Такі учні можуть виявляти байдужість до навчальних процесів, демонструючи відсутність ініціативи та активності на уроках. Їхня навчальна діяльність часто обмежується зовнішніми стимулами, такими як оцінки чи похвала, в той час як внутрішня мотивація, як-от інтерес до знань або бажання саморозвитку, практично відсутня. В результаті це може призводити до низьких навчальних досягнень та розчарування у шкільному житті;

2) середній рівень внутрішньої мотивації. Школярі із середнім рівнем внутрішньої мотивації зазвичай мають певний інтерес до навчання, але їхнє бажання здобувати знання не завжди стабільне. Вони можуть проявляти активність на уроках і виконувати завдання, однак лише в тих випадках, коли тема є їм цікавою або актуальною. Ці учні вміють ставити перед собою цілі та прагнути досягати їх, але зовнішні фактори, такі як оцінки або схвалення вчителів, також відіграють важливу роль у їхній мотивації. Вони можуть мати помірний інтерес до саморозвитку, але потребують додаткової підтримки та заохочення для більшого залучення у навчальний процес. Загалом, їхня мотивація є досить варіативною, залежно від обставин і контексту навчання;

3) високий рівень внутрішньої мотивації. Школярі з високим рівнем внутрішньої мотивації демонструють справжній інтерес до навчання та прагнення до саморозвитку. Вони активно беруть участь у навчальному процесі, виявляючи ініціативу в освоєнні нових тем і навичок. Ці учні ставлять перед собою амбітні цілі і шукають можливості для їх досягнення, часто займаючись самостійним навчанням. Вони сприймають помилки як можливості для навчання і розвитку, що підвищує їхню стійкість до труднощів. Висока внутрішня мотивація також сприяє глибшому розумінню матеріалу і формуванню позитивного ставлення до школи в цілому. Таким чином, їхній навчальний процес стає джерелом задоволення та натхнення.

Результати щодо анкети для оцінювання рівня шкільної мотивації (за Н. Лускановою) подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Результати за анкетною для оцінювання рівня шкільної мотивації

Рівні мотивації	Експериментальний клас		Контрольний клас	
	Кількість осіб	Відсоток	Кількість осіб	Відсоток
Високий	1	4%	1	4%
Гарний	4	16%	6	24%
Позитивне ставлення	7	28%	5	20%
Низький	10	40%	12	48%
Негативні	3	12%	1	4%

Для кращого розуміння отриманих даних їх було подано на рисунку 2.1:

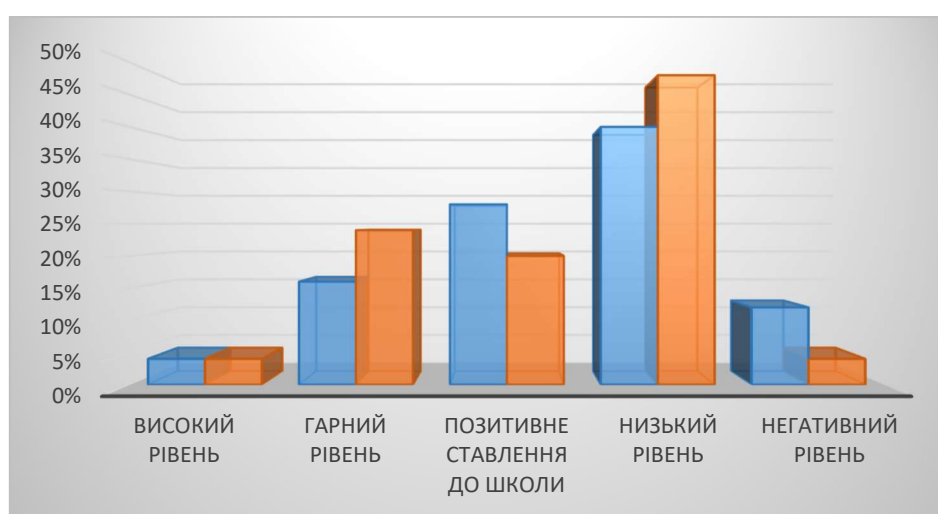

Рис. 2.1. Результати за анкетною для оцінювання рівня шкільної мотивації (за Н. Лускановою)

Аналізуючи отримані результати за анкетною для оцінювання рівня шкільної мотивації, можна зробити наступні висновки:

1. Обидва класи мають однакові показники за високим рівнем мотивації, що може свідчити про загальну труднощі учнів у досягненні цього рівня. Це може бути пов'язано з зовнішніми факторами, такими як стрес або тиск у навчанні.

2. Контрольний клас демонструє вищий відсоток учнів із гарним рівнем мотивації. Це може свідчити про те, що учні контрольного класу можуть мати кращі зовнішні ресурси або підтримку, яка сприяє їхньому бажанню вчитися.

3. Експериментальний клас має вищий відсоток учнів з позитивним ставленням до навчання. Це може вказувати на ефективність методик, використаних у цьому класі, або на наявність позитивної навчальної атмосфери.

4. Незважаючи на відносно високий відсоток учнів з низьким рівнем мотивації в обох класах, експериментальний клас має нижчий показник (40% проти 48%). Це може свідчити про те, що програми або методи в експериментальному класі можуть частково покращувати мотивацію учнів.

5. Контрольний клас має менший відсоток учнів з негативним ставленням. Це може свідчити про вищу загальну підтримку або краще соціальне середовище для навчання в контрольному класі.

Результати, які було отримано за допомогою методики діагностики спрямованості навчальної мотивації за Т. Дубовицькою, представлено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Результати за методикою діагностики спрямованості навчальної мотивації (Т. Дубовицька)

Рівні мотивації	Експериментальний клас		Контрольний клас	
	Кількість осіб	Відсоток	Кількість осіб	Відсоток
Низький	9	36%	4	16%
Середній	12	48%	15	60%
Високий	4	16%	6	24%

Для кращого розуміння отриманих даних їх було подано на рисунку 2.2:

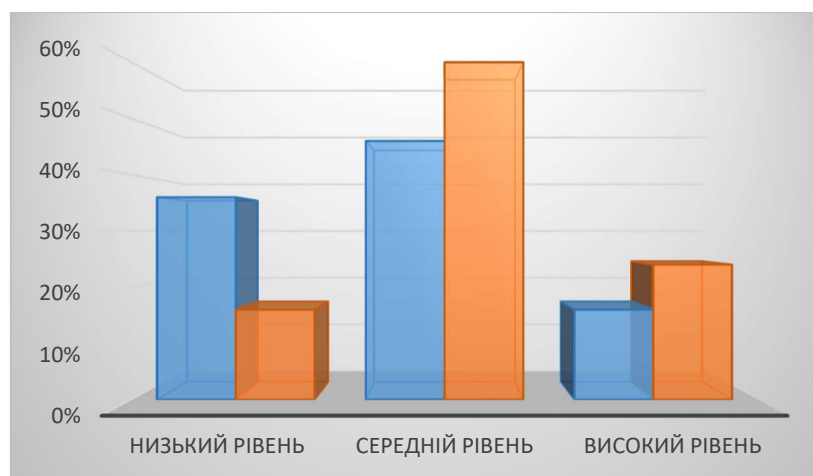

Рис. 2.2. Результати за методикою діагностики спрямованості навчальної мотивації (Т. Дубовицька)

Аналіз результатів методики діагностики спрямованості навчальної мотивації за Т. Д. Дубовицькою показує різний рівень внутрішньої мотивації серед учнів. У експериментальному класі найбільша частина учнів має середній рівень мотивації (48%). При цьому 36% учнів демонструють низьку мотивацію, що є досить значним показником. Лише 16% учнів мають високий рівень мотивації, що є відносно низьким результатом.

У контрольному класі найвищий відсоток учнів (60%) має середній рівень мотивації, що є позитивним показником у порівнянні з експериментальним класом (48%). Лише 16% учнів мають низький рівень мотивації, що значно менше, ніж у експериментальному класі. 24% учнів демонструють високий рівень мотивації, що також є вищим, ніж у експериментальному класі.

Порівняння між класами:

1. Низький рівень мотивації: в експериментальному класі (36%) значно більше учнів із низьким рівнем мотивації порівняно з контрольним класом (16%). Це може вказувати на наявність певних проблем із мотивацією у частини учнів експериментального класу.

2. Середній рівень мотивації: контрольний клас має вищий відсоток учнів із середньою мотивацією (60%) порівняно з експериментальним класом (48%). Це свідчить про те, що більшість учнів у контрольному класі мають середній інтерес до навчання.

3. Високий рівень мотивації: в контрольному класі відсоток учнів із високою мотивацією (24%) перевищує відповідний показник в експериментальному класі (16%). Це вказує на те, що у контрольному класі більше учнів із вираженим інтересом до навчання.

2.2. Зміст та організація експериментальної роботи

Для експериментальної роботи ми обрали та провели систему уроків. Нами було обрано такі теми: Досліджуємо кут. Обчислення площі прямокутника.

Знаходження площі за палеткою. Діагностична робота. Геометричні фігури. Величини. Узагальнюємо знання про частини цілого.

На даних уроках було використано презентацію, розроблену в Power Point або за допомогою платформи Canva.

Були використані такі застосунки для дистанційного навчання: онлайн-вікторини та математичні квести. За допомогою таких платформ, як Kahoot, Quizizz або Google Forms, створювалися вікторини з цікавими математичними запитаннями, де учні змагалися між собою в режимі реального часу.

Були використані наступні ігри.

1. Ігри з елементами гейміфікації: Classcraft або Brainscape для перетворення навчання на гру. Учні отримують «нагороди» за правильні відповіді, проходять рівні, долають математичні випробування.

2. Математичні головоломки та ребуси.

3. Віртуальні математичні лабіринти: Minecraft Education або Scratch, для створення віртуальних математичних лабіринтів, де учні повинні виконувати завдання та вирішувати задачі, щоб просуватися далі.

4. Групові ігри з розподілом ролей, коли учні об'єднуються в групи й виконують різні математичні завдання або розв'язують проблеми, де кожен учасник має свою роль (наприклад, аналітик, стратег, виконавець).

На першому дистанційному уроці було використано застосунок Rebus1.com, навчальний застосунок Wordwall, електронний підручник та візуалізацію геометричних фігур.

На другому уроці учні виконували завдання із застосунку Wordwall та залучалися до спільної роботи на платформі Canva.

На третьому уроці учні також виконували завдання із застосунку Wordwall, також візуалізувалися завдання із палеткою, учням було запропоновано флеш-карти.

На четвертому уроці учні користувалися гаджетами, виконували тестування із застосунком Kahoot, а також слухали пояснення вчителя із використанням інтерактивної дошки.

На п'ятому уроці також використовувалася медіадошка Migo, завдання у застосунку ua.izzi.digital та учні виконували завдання з електронного підручника.

Нижче подаємо розробки уроків.

Тема 1: Досліджуємо кут.

Мета: навчальна: формувати уявлення про кут; актуалізувати знання геометричних фігур (точка, пряма, промінь, відрізок); ознайомити з поняттям кута та його елементами – вершиною, сторонами; вчити креслити кути, розпізнавати кути в багатокутниках; формувати обчислювальні навички; розвивальна: сприяти розвитку пізнавального інтересу, самостійності, уміння досліджувати, навичок самоконтролю; виховна: виховувати культуру спілкування в малих навчальних групах, культуру геометричних побудов, усного мовлення, працьовитість.

Обладнання: ноутбук, презентація.

Тип уроку: засвоєння знань, умінь, навичок.

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності.

Рис. 2.3. Ребус з платформи rebus1.com

– Можливо вже хтось із вас здогадався, що тут за слово зашифроване?

– Сьогодні ми поговоримо про кути. У першому класі, вивчаючи геометричні фігури ми пов'язували їх назви із кількістю кутів. На сьогоднішньому уроці ви дізнаєтеся, яка геометрична фігура є кутом, дізнаєтеся про елементи кута і навчитесь креслити та позначати кути буквами.

III. Актуалізація навчально-пізнавальної діяльності і способів дії

– Знайдіть в нашому класі кути (стіни, стеля, підлога, підручник)

– Згадайте ознаки трикутника (3 вершини, 3 сторони, 3 кути)

– Назвіть літери, якими по позначаємо кути (А, В, С)

Геометрична хвилинка.

Назвіть кількість кутів на кожному малюнку:

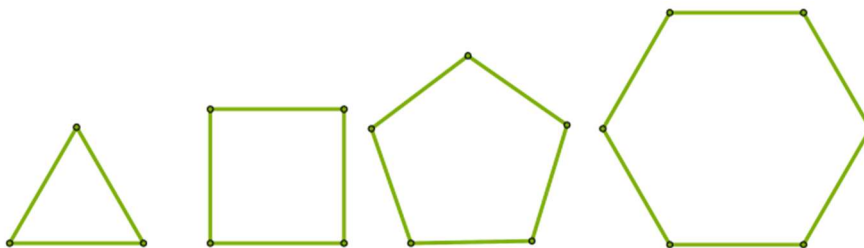

Рис. 2.4. Геометричні фігури

IV. Формування нових знань і способів дії.

Ознайомлення з кутом як фігурою, яку утворюють два промені зі спільним початком. Два промені зі спільним початком утворюють геометричну фігуру – кут.

Прямий кут – це кут, величина якого становить 90° . Його легко визначити за допомогою косинця. Гострий кут – це кут, менший за 90° . Він має "гострий" вигляд. Тупий кут – це кут, більший за 90° , але менший за 180° . Він виглядає "розгорнутим".

–Покажіть мені за допомогою свої рук різні види кутів.

–Давайте накреслимо за допомогою косинця види кутів, що сьогодні було вивчено.

V. Закріплення знань, вмінь, формування способів дії.

Рис. 2.5. Завдання геометричного змісту

[Вправа на платформі Wordwall.](#)

VI. Рефлексія

Закінчи речення

- Сьогодні я дізнався...
- Мені було цікаво...
- Мені було важко опрацьовувати...
- Тепер я знаю, що...

Тема уроку 2: Обчислення площі прямокутника.

Мета уроку: формувати поняття площі фігури, уміти визначати площу фігур, розбитих на квадратні сантиметри; вчити учнів обчислювати площу прямокутника і квадрата, розв'язувати практичні задачі на знаходження площі; розвивати математичну компетентність, пам'ять, мислення; використовувати знання в життєвих ситуаціях.

Обладнання: ноутбук, презентація.

Тип уроку: засвоєння знань, умінь, навичок.

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності.

- Як ви розумієте прислів'я: *Мудрим ніхто не вродився, а навчився?*
- Чи погоджуєтесь ви з цим твердженням?
- Яку людину називають мудрою?

На сьогоднішньому уроці ми з вами шагнемо ще ближче до мудрості. Пропоную вам протягом уроку визначати свою супермудрість. А допоможе у цьому шкала самооцінювання. Після кожного етапу уроку, ви будете на полях зошита визначати свою супермудрість на шкалі («Я все зрозумів і виконав», «Мені потрібна допомога», «Я нічого не зрозумів»).

Каліграфічна хвилинка.

- В зошиті накресліть прямокутник та квадрат. Позначте всі кути.
- Згадайте, як знайти периметр прямокутника та квадрата. Запишіть формулу у зошит.

III. Актуалізація навчально-пізнавальної діяльності і способів дії

[Гра Wordwall](#)

Завдання 1: Гра «Розташувати одиниці вимірювання довжини від найбільшої до найменшої.»

Рис. 2.6. Завдання із застосунку Wordwall

Завдання 2: Гра «Встанови відповідність між повним та коротким записом.»

Квадратний сантиметр – см²

Квадратний міліметр – мм²

Квадратний метр – м²

Квадратний дециметр – дм²

Квадратний кілометр – км²

IV. Формування нових знань і способів дії.

Асоціативний куш. Учням даються слова, серед яких потрібно вибрати ті, які мають відношення до ключового слова «ПРЯМОКУТНИК» (веделка, поверхня парти, лінія, дощ, картина, рушник, ручка, сонце, тарілка, телефон, пляшка, двері, ковдра, хмара, шафа, квітка, зошит, дошка, лінійка, глечик, чайка, холодильник).

Рис. 2.7. Завдання на платформі Canva

– Накресли будь-який прямокутник так, щоб на його сторонах містилося парне число клітинок. Поділи одержаний прямокутник на квадратні сантиметри. Зроби висновок: як знайти площу прямокутника, якщо відомі його довжина й ширина?

VI. Рефлексія

Гра «Так – ні» Квадрат – це прямокутник (так)

Всякий прямокутник – квадрат (ні)

Площа – це сума всіх сторін (ні)

Площа прямокутника дорівнює добутку довжини на ширину (так)

Фігури у яких рівні площі називаються рівними (ні)

Тему уроку 3: Знаходження площі за палеткою.

Мета: ознайомити із палеткою; вивчити знаходити площу за допомогою палетки; знаходити значення виразів; розв'язувати задачі на знаходження площі; розвивати логічне мислення, пам'ять; виховувати інтерес до математики;

Обладнання: мультимедійний комплект.

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності.

– Що це за фігури такі цікаві?

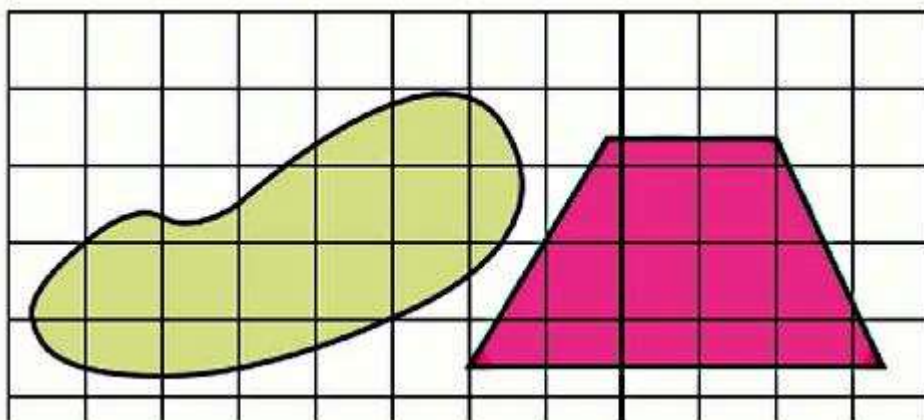

Рис. 2.8. Завдання з палеткою

– А чому вони під розкресленим прямокутником?

Сьогодні на уроці ми навчимося визначати площу фігур за палеткою. Давайте разом створимо палетку, щоб вона допомогла нам знаходити площу фігур. Для цього нам знадобиться обкладинка для зошита, ручка та лінійка.

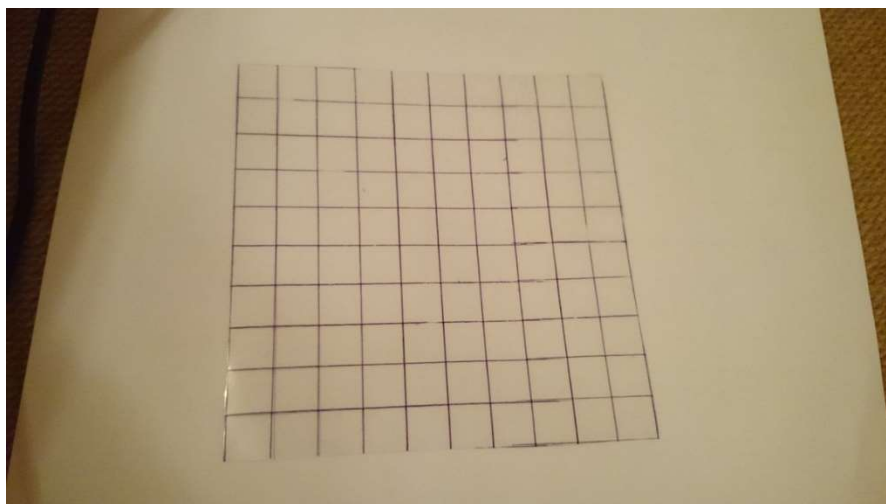

Рис. 2.9. Палетка

– Ви молодці! Перед початком опанування нової теми давайте з вами розберемо флеш-картки та згадаємо раніше вивчене.

Рис. 2.10. Завдання з Wordwall

III. Актуалізація навчально-пізнавальної діяльності і способів дії

– Палетка нам потрібна для того, щоб ми могли визначити площу не рівної фігури. Наприклад, прямокутник, трикутник, квадрат – ми вміємо знаходити площу, а якщо круг, або інша фігура? Для цього ми і робили з вами палетку на початку уроку!

– Подивіться, будь ласка, уважно на фігури, що лежать на ваших партах.

– Ми можемо без палеки знайти площу перших двох фігур? (Так)

– А останніх двох? (Ні)

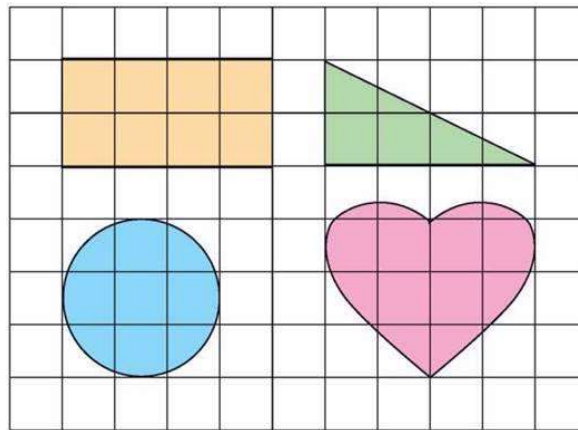

Рис. 2.11. Завдання з палеткою з презентації

Отже, прикладаємо свою палетку поверх листка із фігурами, і бачимо, що деяка частина повністю вміщається у квадратики, а деяка частково.

– Давайте порахуємо, скільки повністю зафарбованих квадратиків має круг? (1), а скільки не повністю зафарбованих? (8)

– Так як ці 8 квадратиків зафарбовано не повністю, ми будемо ділити їх на 2. В нас виходить така формула: $a+b:2$

– Записуємо: $S_{\text{кола}} = a+b:2$

$$S_{\text{кола}} = 1+8:2$$

$$S_{\text{кола}} = 5 \text{ см}^2$$

Спробуйте самостійно порахувати площу серця.

IV. Формування нових знань і способів дії. Творче завдання. У вас на партах лежить різнокольоровий папір. Намалюйте будь-яку фігуру. Прикладіть поверх фігури свою палетку, та визначте площу.

Завдання: записати в зошит правильну відповідь.

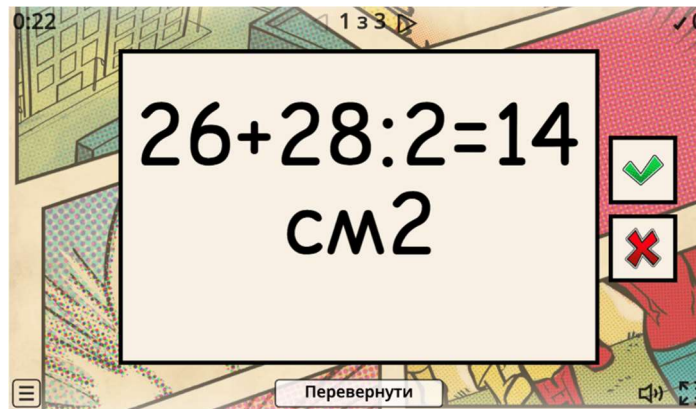

Рис. 2.12. Завдання з **Wordwall**

VI. Рефлексія

Закінчи речення

- Сьогодні я дізнався...
- Мені було цікаво...
- Мені було важко опрацьовувати...
- Тепер я знаю, що...

Тема уроку 4: Діагностична робота Геометричні фігури. Величини

Мета: Перевірити рівень засвоєння учнями знань про основні геометричні фігури. Оцінити вміння розпізнавати та класифікувати фігури за їхніми властивостями. Підвищувати навички самостійного розв'язання задач.

Обладнання: дідактичний матеріал; проектор; ноутбук;

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності.

– Шановні учні, ми завершили вивчення геометричних фігур та знаходження площі і периметра, тож сьогодні перевіримо рівень ваших знань з цих тем.

Перед початком виконання завдань ми з вами пограємо в гру.

III. Актуалізація навчально-пізнавальної діяльності і способів дії

– Для гри вам знадобляться телефони. Я знаю, як ви любите грати в Kahoot, саме тому підготувала для вас вікторину.

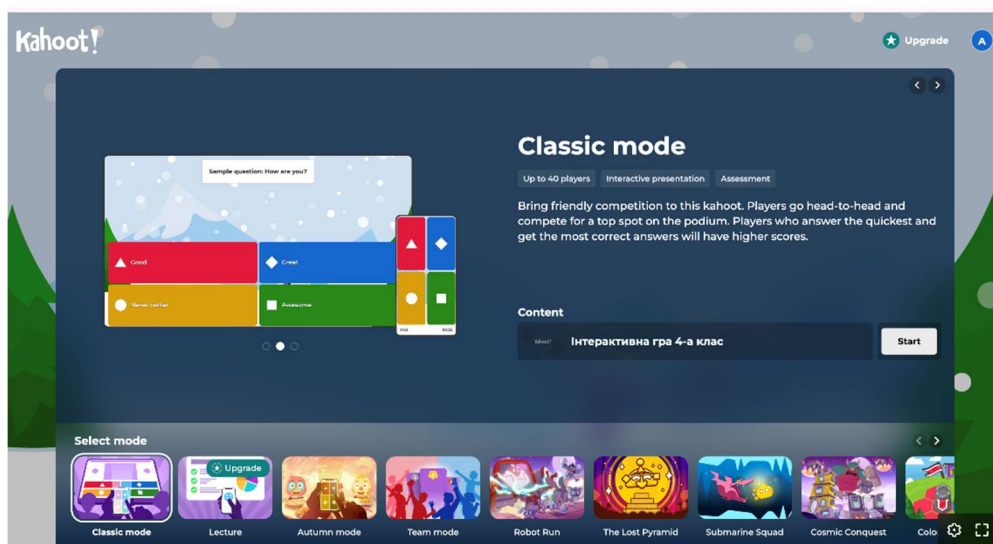

Рис. 2.13. Тестування на платформі Kahoot

– Скануйте QR-код та підпишітьесь своїм ім'ям. Всі готові?

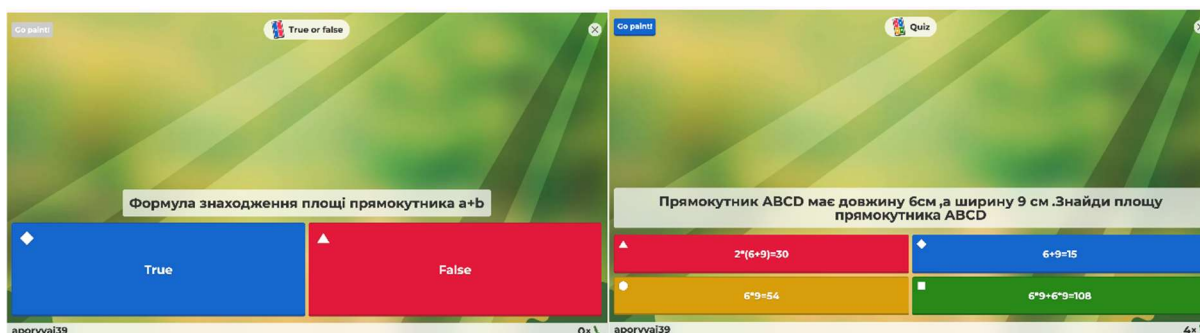

Рис. 2.14. Завдання на платформі Kahoot

IV. Формування нових знань і способів дії.

– Чудово з вами пограли та оновили знання, тепер відкриваємо зошити для діагностичних робіт. (Вчитель пояснює завдання, що саме потрібно виконати та роздає листочки дітям із завданнями)

1. Обчисли приклади

$8723+964=$	$4943+8562=$
$1227:3=$	$1535:5=$
$100*21=$	$4214:7=$

2. Розв'яжи рівняння

$$230+b=600$$

$$1054-k=4522$$

3. Розв'яжи завдання

- 1) Знайди периметр прямокутника, якщо сторона $a=12\text{см}$, а сторона $b=34$
- 2) Знайди площу прямокутника, якщо його периметр становить 154см , і відомо, що сторона $a=32\text{см}$

4. Розв'яжи задачу за схемою

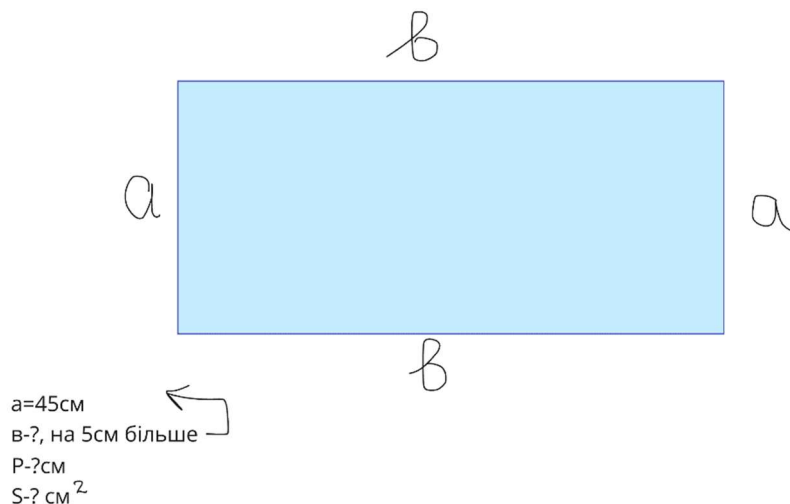

Рис. 2.15. Завдання з інтерактивної дошки

VI. Рефлексія

Вікторина. На дошці 6 комірок різного кольору, вам потрібно покласти папірець відповідного кольору у комірку та прокоментувати свій вибір.

Рис. 2.16. Слайд з презентації

Тема уроку 5: Узагальнюємо знання про частини цілого.

Мета: ознайомити учнів з поняттям «дріб»; навчити читати і записувати дробі; пояснити значення чисельника і знаменника дробу; виховувати інтерес до вивчення математики.

Обладнання: медіадошка, ноутбук

I. Організація класу.

II. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності.

– Діти, перше завдання на сьогодні буде таке, вам необхідно поділити піццу на 8 рівних частин. Як ми можемо це зробити?

Рис. 2.17. Завдання на дошці Міго

Діти на онлайн-дошці [miro](#) розмірковують над тим, як виконати завдання.

–Давайте з вами спробуємо розділити піццу. Скільки частин вона має?(8)

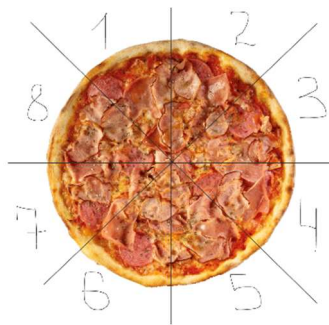

Рис. 2.18. Виконання завдання на дошці Міго

– Супер, а що буде, якщо я заберу один шматок?

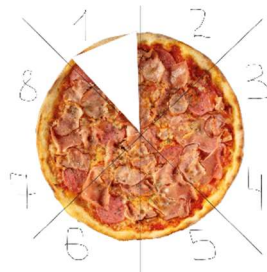

Рис. 2.19. Поетапність виконання завдання на дошці Міго

Правильно, стане 7 шматків. Я забрала 1 шматок із 8, це означає, що ми маємо дріб $1/8$.

IV. Формування нових знань і способів дії.

Дріб, це число, яке показує частину цілого. Давайте з вами запишемо у зошит такі дроби і навчимося їх правильно читати. Також запам'ятайте, що число над рискою дробу- це чисельник, а під рискою дробу-знаменник.

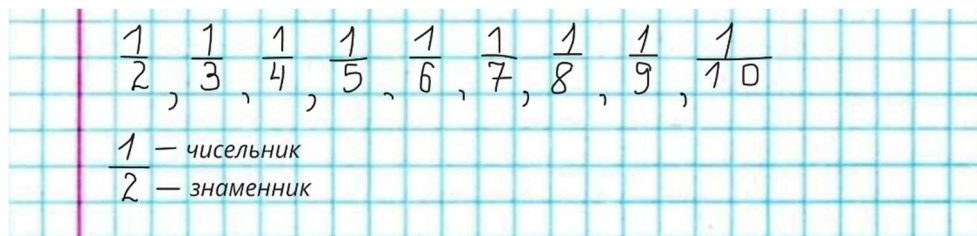

Рис. 2.20. Завдання на дошці Міро

Чисельник вказує на те, скільки частин від цілого числа забрали, а знаменник вказує на ціле число.

Наприклад, в нас є пиріг, його розрізали на 6 шматків. Після цього ви взяли 1 шматок, тобто забрали 1 шматок із 6, це дріб $\frac{1}{6}$.

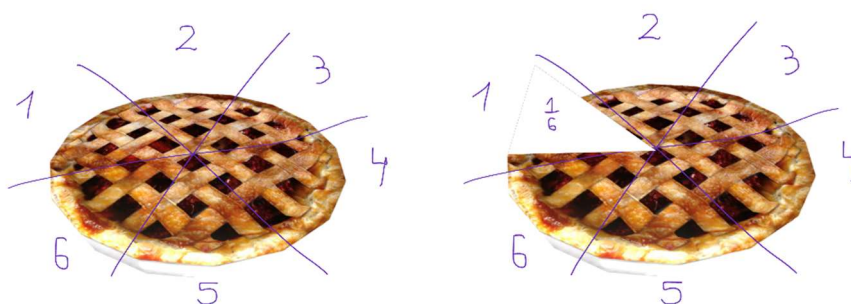

Рис. 2.21. Слайд з презентації

Давайте з вами виконаємо [онлайн-завдання](#)

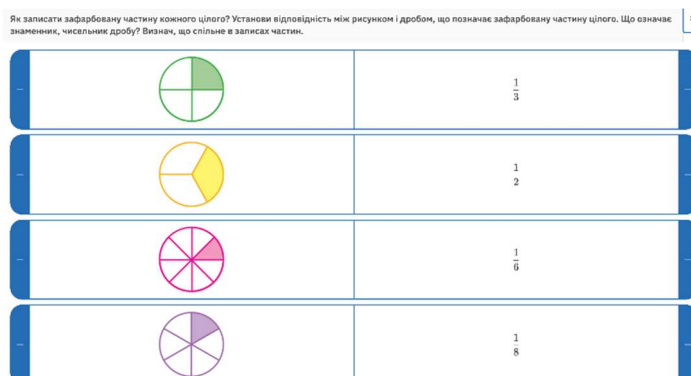

Рис. 2.22. Завдання з використанням застосунку ua.izzi.digital

- Супер, тепер переходимо до підручника. Відкриваємо [сторінку 91](#)
- Прочитайте завдання друге, що нам необхідно зробити?

- 2** Запиши, яку частину цілого зафарбували в кожному випадку. Назви чисельник і знаменник кожного дробу.

- 3** Перевір, чи правильно зафарбували зазначену частину цілого. Прочитай числа. Як змінюється величина зафарбованої частини фігури?

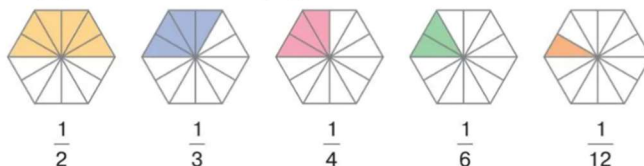

Рис. 2.23. Завдання з електронного підручника

Діти разом із вчителем виконують завдання. З цим ми розібрались. Але дроби також потрібно вміти порівнювати як і числа.

– Давайте подивимось, який дріб буде більшим $\frac{1}{3}$ чи $\frac{1}{8}$?

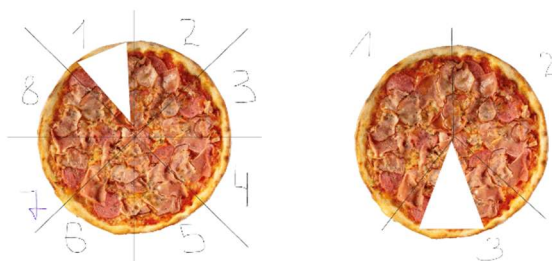

Рис. 2.24. Слайд з презентації

Перегляньте цей малюнок. На якій піцці шматки більше? Правильно, на тій, що поріzana на 3 частини, і відповідно, що дріб $\frac{1}{3}$ буде більшим, ніж дріб $\frac{1}{8}$, так як шматки більше в меншому дробі.

Зараз виконуємо завдання 4

- 4** Порівняй частини.

$$\frac{1}{2} \quad \frac{1}{6} \quad \frac{1}{4} \quad \frac{1}{12} \quad \frac{1}{35} \quad \frac{1}{42} \quad \frac{1}{2} \quad \frac{1}{8}$$

Рис. 2.25. Завдання з електронного підручника

VI. Рефлексія

Рис. 2.26. Слайд з презентації

Кожне заняття включає використання інтерактивних інструментів, що дозволяють учням брати активну участь у процесі через платформу Zoom. Ігрова діяльність робить процес навчання захопливим і сприяє формуванню внутрішньої мотивації, заохочуючи учнів самостійно досліджувати та вирішувати математичні задачі в креативний спосіб.

Після серії уроків було проведено повторну діагностику, щоб перевірити, чи відбулися зміни. В повторному дослідженні приймали участь учні як експериментального, так і контрольного класів.

2.3. Аналіз результатів експериментальної роботи

Повторні результати щодо анкети для оцінювання рівня шкільної мотивації (за Н. Г. Лускановою) подано в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Повторні результати за анкетною для оцінювання рівня шкільної мотивації

Рівні мотивації	Експериментальний клас		Контрольний клас	
	Кількість осіб	Відсоток	Кількість осіб	Відсоток
Високий	9	36%	1	4%
Гарний	12	48%	6	24%
Позитивне ставлення	4	16%	5	20%
Низький	0	0%	12	48%
Негативні	0	0%	1	4%

Для кращого розуміння отриманих даних їх було подано на рисунку 2.27:

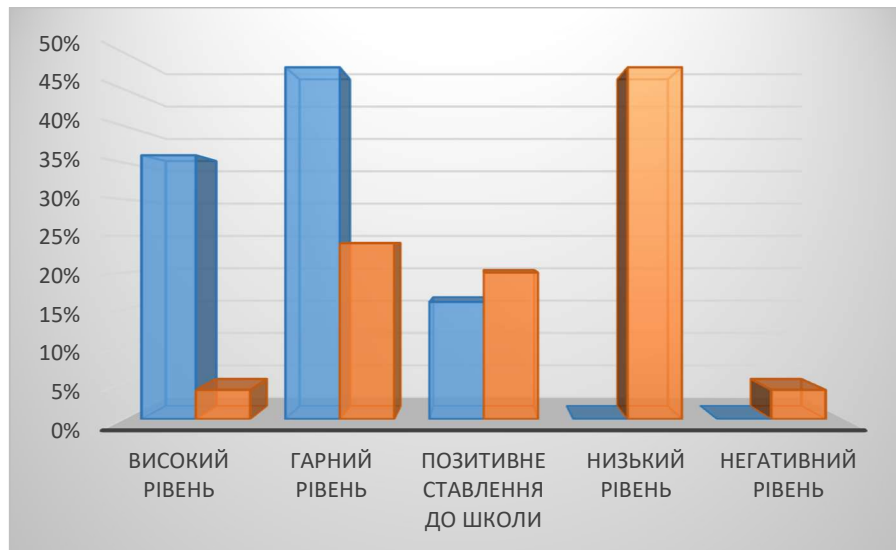

Рис. 2.27. Повторні результати за анкетною для оцінювання рівня шкільної мотивації (за Н. Лускановою)

Отримані результати в експериментальній групі розподілилися наступним чином:

1. Високий рівень мотивації: 36% учнів (9 осіб) показали високий рівень мотивації. Це позитивний показник, що свідчить про помітне покращення порівняно з попередніми даними. Раніше високий рівень мотивації у цьому класі становив лише 16% (за методикою діагностики спрямованості навчальної мотивації Т. Дубовицької). Отже, впроваджені методи позитивно вплинули на мотивацію учнів.

2. Гарний рівень мотивації: у 48% учнів (12 осіб) спостерігається гарний рівень мотивації. Це найвищий показник серед усіх рівнів у експериментальному класі. Більшість учнів демонструють зацікавленість у навчанні, що свідчить про стабільний розвиток мотивації.

3. Позитивне ставлення: 16% учнів (4 особи) мають позитивне ставлення до навчання, проте цей показник не такий високий, як інші рівні. Учні з таким ставленням, ймовірно, ще не досягли високого рівня мотивації, але проявляють інтерес до навчального процесу.

4. Низький та негативний рівні мотивації: в експериментальному класі немає учнів із низьким чи негативним рівнем мотивації, що є дуже позитивним

показником. Це вказує на те, що в цьому класі усунули проблеми з демотивацією або неприйняттям навчання.

Варто зазначити, що в контрольному класі істотних змін не відбулося:

Повторні результати, які було отримано за допомогою методики діагностики спрямованості навчальної мотивації (Т. Дубовицька), представлено в таблиці 2.4:

Таблиця 2.4.

Повторні результати за методикою діагностики спрямованості навчальної мотивації (Т. Д. Дубовицька)

Рівні мотивації	Експериментальний клас		Контрольний клас	
	Кількість осіб	Відсоток	Кількість осіб	Відсоток
Низький	2	8%	4	16%
Середній	5	20%	15	60%
Високий	18	72%	6	24%

Для кращого розуміння отриманих даних їх було подано на рисунку 2.28:

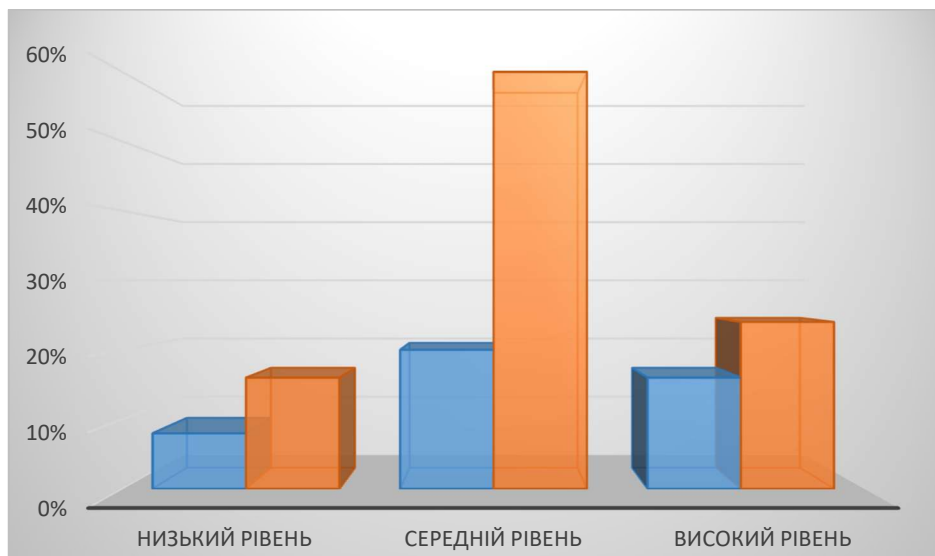

Рис. 2.8. Повторні результати за методикою діагностики спрямованості навчальної мотивації (Т. Дубовицька)

В експериментальному класі відбулися наступні зміни:

1) Низький рівень мотивації:

Показник знизився з 36% до 8%, що свідчить про значне зменшення кількості учнів з низьким рівнем мотивації. Це важливий позитивний зрушення,

оскільки раніше більше третини учнів мали низьку мотивацію, що свідчило про серйозні проблеми з залученням до навчального процесу. Тепер таких учнів стало менше, лише 8%, що вказує на успішне вирішення цієї проблеми.

2) Середній рівень мотивації:

Кількість учнів із середнім рівнем мотивації також зменшилась з 48% до 20%. Це означає, що більшість учнів, які раніше мали середню мотивацію, тепер досягли вищого рівня залученості та інтересу до навчання. Це вказує на позитивну динаміку у напрямку підвищення мотивації.

3) Високий рівень мотивації:

Найбільш значним є зростання кількості учнів із високим рівнем мотивації – з 16% до 72%. Це свідчить про те, що більшість учнів експериментального класу тепер мотивовані до навчання на високому рівні, тобто активно залучені в навчальний процес, цікавляться навчальними завданнями і мають сильне бажання досягати успіху. Таке різке підвищення високої мотивації вказує на надзвичайно ефективний вплив навчальних інтервенцій або змін у підходах до навчання.

Отримані результати в експериментальному класі наступні:

1) Зовнішній мотив:

Кількість учнів із зовнішньою мотивацією зменшилася з 12% до 4%. Це свідчить про те, що більшість учнів у експериментальному класі тепер менш орієнтовані на зовнішні фактори (таких, як схвалення з боку вчителів чи батьків), і більше мотивовані внутрішніми чинниками. Це важливий позитивний показник, який демонструє перехід до самостійної навчальної активності.

2) Навчальний мотив:

Найбільший приріст спостерігається в категорії навчальних мотивів, де 48% учнів (12 осіб) виявляють інтерес саме до процесу навчання і прагнуть отримувати нові знання. У попередніх результатах кількість учнів із таким мотивом була значно меншою (20%). Це свідчить про ефективний розвиток внутрішньої мотивації і про те, що учні стали більше зацікавлені в самому навчанні, а не лише в результатах або зовнішніх нагородах.

3) Ігровий мотив:

Відсутність учнів із ігровою мотивацією (0%) є позитивною зміною порівняно з попередніми даними (32%). Це означає, що навчання більше не асоціюється з розвагами або грою, а стає серйозною діяльністю, спрямованою на отримання знань та досягнення результатів. Учні тепер більше зосереджені на навчальних завданнях і менше мотивовані на участь у навчальному процесі через гру.

4) Позиційний мотив:

Як і в попередніх результатах, учні експериментального класу не виявляють позиційного мотиву (0%). Це свідчить про те, що вони не орієнтуються на соціальний статус чи авторитет у класі, що може бути позитивним сигналом про відсутність конкурентного чи формального підходу до навчання.

5) Соціальний мотив:

Соціальний мотив виявили 8% учнів (2 особи), що є незначним збільшенням порівняно з попередніми результатами, де цей показник становив 0%. Хоча цей мотив не є домінуючим, наявність навіть невеликого відсотка учнів, які орієнтуються на соціальне схвалення, може вказувати на те, що вони прагнуть відповідати очікуванням оточуючих або вчителів.

6) Мотив одержання балу:

Мотив одержання балу також залишається високим – 40% (10 учнів), хоча цей показник зменшився порівняно з попередніми результатами (36%). Це свідчить про те, що певна частина учнів все ще орієнтована на зовнішні оцінки та результати навчання, але в більшості випадків це не є домінуючим мотивом.

У контрольному класі істотних змін не відбулося.

Отримані результати підтверджують, що запроваджена експериментальна робота сприяла значному покращенню показників навчальної мотивації учнів експериментального класу. Порівняння результатів до та після формувального експерименту показує суттєві позитивні зміни у мотиваційній структурі учнів, що свідчить про ефективність такої роботи.

Висновки до розділу 2

З метою дослідження рівня сформованості внутрішньої мотивації учнів 4 класу було організовано та проведено емпіричне дослідження. Вибірка досліджуваних складалася з 50 осіб – діти 4-х класів, віком 9–10 років. Діти були розподілена на експериментальний клас та контрольний клас по 25 учнів в кожному.

Дослідження складалося з кількох основних етапів: констатувального експерименту першого порядку, організації та проведення експериментальної роботи та констатувального експерименту другого порядку. Діагностика передбачала проведення діагностичного дослідження серед учнів, які були відібрані для експериментальної роботи. Констатувальна діагностики включала: анкета для оцінювання рівня шкільної мотивації за Н. Лускановою та методику діагностики спрямованості навчальної мотивації за Т. Дубовицькою.

Беручи до уваги результати констатувального експерименту було розроблено та проведено серію уроків щодо формування внутрішньої мотивації учнів 4 класу засобами ігрової діяльності в умовах дистанційного навчання при вивченні математичної освітньої галузі. Мета роботи – формування та підвищення внутрішньої мотивації учнів 4 класу до вивчення математики за допомогою використання інтерактивних ігрових методів в умовах дистанційного навчання. Участь в програмі приймали учні з експериментального класу.

Було проведено уроки на такі теми: Досліджуємо кут. Обчислення площі прямокутника. Знаходження площі за палеткою. Діагностична робота. Геометричні фігури. Величини. Узагальнюємо знання про частини цілого. Уроки проходили на платформі Zoom з використанням презентацій, розроблених в Power Point або за допомогою платформи Canva. Були використані такі застосунки для дистанційного навчання: Kahoot, Quizizz, Google Forms; створювалися вікторини з цікавими математичними запитаннями, де учні змагалися між собою в режимі реального часу; використовувалися наступні ігри:

Математичні головоломки та ребуси, віртуальні математичні лабіринти: Minecraft Education або Scratch, групові ігри з розподілом ролей.

Отримані результати підтверджують, що запроваджена корекційна робота в рамках експерименту сприяла значному покращенню показників навчальної мотивації учнів експериментального класу. Порівняння результатів до та після формувального етапу показує суттєві позитивні зміни у мотиваційній структурі учнів, що свідчить про ефективність такої роботи.

Після експериментальної роботи кількість учнів із зовнішньою мотивацією зменшилася з 12% до 4%. Це означає, що після впровадження спеціальних методик учні стали менше орієнтуватися на зовнішні фактори (схвалення дорослих, очікування соціального оточення), і більше зосередилися на внутрішньому інтересі до навчання. Це важливий показник, що демонструє зміну вектору мотивації з зовнішнього на внутрішній.

ВИСНОВКИ

Теоретичний аналіз та практичне вивчення теми дослідження дають можливість зробити наступні висновки:

1) Формування внутрішньої мотивації учнів початкових класів є надзвичайно важливим аспектом сучасної освіти, особливо в умовах дистанційного навчання. Мотивація є ключовим фактором, що визначає успішність навчального процесу та сприяє особистісному розвитку дитини. У сучасних умовах, коли використання технологій та дистанційних інструментів стало нормою, проблема формування внутрішньої мотивації набуває нових викликів та можливостей.

Дистанційне навчання створює низку специфічних умов, у яких потрібно розвивати внутрішню мотивацію учнів. По-перше, воно змінює формат комунікації з учителем, який втрачає можливість прямого впливу та контролю над навчальним процесом. По-друге, відсутність звичних класних середовищ і особистої взаємодії з однолітками може знижувати інтерес учнів до навчання. Однак, дистанційне навчання також відкриває нові можливості для творчого підходу до освіти, використання інноваційних методик, таких як інтерактивні ігри, відео та онлайн-завдання, що сприяють залученню учнів до навчального процесу.

Одним із ключових аспектів формування внутрішньої мотивації є створення умов для розвитку самостійності учнів. Дистанційне навчання, при правильному підході, може посилити це, оскільки учні змушені більше контролювати власний час та робочий процес. Залучення елементів ігрової діяльності, таких як онлайн-вікторини, головоломки та інтерактивні завдання, сприяє тому, що навчання стає не тільки обов'язковим процесом, але й захоплюючою діяльністю.

Окрім того, важливою умовою для підтримки внутрішньої мотивації є підтримка постійного зворотного зв'язку. Учні мають відчувати, що їхні досягнення помічають та оцінюють, що стимулює їхню активність та бажання

вчитися. Використання позитивного підкріплення, індивідуальних завдань та мотиваційних заохочень сприяє зміцненню внутрішньої мотивації.

Загалом, для ефективного формування внутрішньої мотивації учнів початкових класів у дистанційній формі навчання важливо враховувати такі аспекти: розвиток самостійності, залучення ігрових та інтерактивних методик, а також підтримку постійного зворотного зв'язку та індивідуального підходу до кожного учня. Використання цих інструментів допомагає перетворити дистанційне навчання з виклику на можливість для глибокого і захоплюючого засвоєння знань.

2) З метою дослідження рівня сформованості внутрішньої мотивації учнів 4 класу було організовано та проведено експериментальну роботу. Вибірка досліджуваних складалася з 50 осіб – діти 4-х класів, віком 9–10 років. Їх було розподілено на два класи – експериментальний та контрольний, по 25 осіб. За результатами анкети для оцінювання рівня шкільної мотивації було визначено, що більшість учнів (38%) має низький рівень мотивації до навчання, а лише невелика частина (4%) демонструє високий рівень. Це вказує на значні проблеми з навчальною мотивацією у класі та потребу в корекційних заходах для покращення ставлення до навчання і підвищення рівня зацікавленості учнів.

Щодо методики діагностики спрямованості навчальної мотивації, варто зауважити, що учні з низьким рівнем мотивації становлять значну групу, що потребує серйозної уваги. Їхнє ставлення до навчання може призводити до проблем з успішністю та загальною незацікавленістю у навчальному процесі. Група учнів із середнім рівнем мотивації має потенціал для розвитку. Вони можуть досягати високих результатів за умови отримання належної мотиваційної підтримки з боку педагогів або залучення до цікавих навчальних програм. Учні з високим рівнем мотивації, хоча їх і небагато, є позитивним прикладом. Їхня активність та бажання навчатися можуть слугувати джерелом натхнення для однокласників, особливо якщо їх залучити до лідерських чи творчих проєктів.

3) Беручи до уваги результати констатувального етапу експерименту було розроблено та проведено серію уроків задля формування внутрішньої мотивації учнів 4 класу засобами ігрової діяльності в умовах дистанційного навчання при вивченні математичної освітньої галузі. Мета програми – формування та підвищення внутрішньої мотивації учнів 4 класу до вивчення математики за допомогою використання інтерактивних ігрових методів в умовах дистанційного навчання. В програмі приймали участь діти експериментального класу.

Повторні результати дослідження мотивації учнів за анкетною для оцінювання рівня шкільної мотивації показали значне підвищення мотивації: 64% учнів мають гарний рівень, що є позитивним показником. Водночас 8% учнів із низьким або негативним рівнем потребують додаткової уваги. За результатами критерію Фішера найбільші зміни відбулися серед учнів із гарним і низьким рівнями мотивації, що свідчить про ефективність заходів.

Дослідження за методикою Дубовицької показало, що 58% учнів мають високий рівень внутрішньої мотивації. Значне зменшення кількості учнів із низьким рівнем мотивації (з 19 до 7) та збільшення учнів із високим рівнем (з 8 до 29) свідчить про позитивний вплив проведених заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алендарь Н. Застосування ігрових технологій на уроках у початкових класах. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. Вип. 1 (350). С. 24–29.
2. Бабаян Ю. О., Матенко Ю. О. Формування мотиваційної сфери у молодших школярів. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки: Збірник наукових праць*. 2014. Вип. 2.12 (103). С. 22–25
3. Білецька Л. С., Білецький Р. Р. Особливості використання ігрового методу навчання математики у початковій школі. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. 87. С. 45–51.
4. Білоус В. В. Мобільні додатки для навчання математики як засіб підвищення мотивації учнів молодшої школи. *Відкрите освітнє есередовище сучасного університету*. 2017. № 3. С. 303–309.
5. Богданович М. В., Козак М. В., Король Я. А. Методика викладання математики в початкових класах : навчальний посібник. 4-те вид., переробл. і доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 360 с.
6. Большакова І. Формування мотивації до навчання. *Початкова освіта*. 2015. № 6. С. 21–32.
7. Бондаренко Т. М. Веб-квест технологія як засіб активізації самостійної діяльності майбутніх вчителів початкових класів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. № 13 (272), Ч. II. С. 224–230.
8. Бортник А. В. Використання ППЗ на уроках математики як інструмент посилення мотивації до вивчення предмета і підвищення якості знань. *Педагогічний пошук*. 2016. № 1. С. 51–56.
9. Бурцева Ю. О., Малєєва Д. В. Дистанційні технології в освіті: збірник науково-методичних рекомендації щодо організації виховання, навчання та розвитку учасників освітнього процесу під час карантину. Краматорськ : Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2020. 95 с.

10. Варченко Н. С. Розвиток мотивації молодших школярів. Київ : Академія, 2013. № 16-18. С. 2–5.
11. Війчук Т., Роман Л. Шляхи формування навчальної мотивації учнів на уроках математики. Молодь і ринок. 2012. № 11. С. 90–93.
12. Волинець О. В. Ігри та ігрові тренінги в початковій школі: Практичні поради. *Вихователю ГПД. Усе для роботи. Методичні орієнтири*. 2013. № 7 (19), липень. С. 2–8.
13. Волянчук А. Мотивація як фактор підвищення навчальної успішності молодших школярів. *Педагогіка. Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 27, том 1. С. 241–245.
14. Воротникова І.П. Дистанційне та змішане навчання в школі. *Путівник*. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2020. 48 с.
15. Гавриш Р. Розвиток пізнавального інтересу. *Відкритий урок*. 2011. № 3. С. 40–42.
16. Гладиш Т. Формування мотивів і мотивації навчально-пізнавальної діяльності як психолого-педагогічна проблема. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 6 (Ч. 1). Вип. 6 (Ч. 1). С. 150–155.
17. Гнатюк О. В. Проблеми дистанційного навчання учасників освітнього процесу в сучасних умовах. *Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми*. Київ : Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України, 2022. С. 35–40.
18. Гнатюк О.В. Проблема мотивації до навчання молодших школярів: теоретичний аспект. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722376/1/Текст.pdf>. (дата звернення: 02.07.2024).
19. Голяк О. Використання ІКТ на уроках. *Початкова освіта*. Київ : Академія, 2014. №3. С. 25–28.
20. Гринчак Я. Є. Використання на уроках математики інтерактивних онлайн-дошок як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів другого циклу навчання : кваліфікаційна робота / науковий керівник – к. п. н., старший викладач Ганна Борисівна Захарова. Кривий Ріг, 2022. 100 с.

21. Грудинін Б. О. Мотиваційна спрямованість учнів на навчально–дослідницьку діяльність (статистичні дані). *Український педагогічний журнал*. 2017. № 1. С. 77–89.
22. Губа Т. А. Формування мотивації до глибокого засвоєння знань на уроках математики. *Шкільний навчально-методичний вісник*. 2011. № 13–14. С. 15–26.
23. Гудименко С.О. Розвиток мотивації учіння молодших школярів на уроках математики засобами інтерактивних онлайн-ресурсів : кваліфікаційна магістр. р-та, студентки II курсу магістратури, 61 групи, спец. 013 «Початкова освіта» / наук. керівник: к. п. н., доцент Н. М. Стрілецька / Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв, Кафедра дошкільної та початкової освіти. Чернігів, 2023. 114 с.
24. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: посіб. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2017. 116 с.
25. Заєць В. С. Мотивація навчальної діяльності молодших школярів як психолого-педагогічна проблема. Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук : матеріали міжнародної науковопрактичної конференції. Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2020. Ч.1. С. 71–74.
26. Зелінська А. Підвищення знань молодших школярів шляхом мотивації навчальної діяльності. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2014. Вип. 8. С. 228–232.
27. Івашньова С. В. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи: poradnik II. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 420 с.
28. Кара Л. І. Впровадження і використання інтерактивних методів та інноваційних технологій як засіб розвитку здібностей молодших школярів. URL: <https://www.slideshare.net/svetiksvetik3/ss58018145>. (дата звернення: 14.09.2024).

29. Карабін О. Й. Гейміфікація в освітньому процесі як засіб розвитку молодших школярів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. №67. С. 44–47.
30. Кікоть О. Мотивація навчання. *Початкова школа*. 2015. № 20. С. 9–13.
31. Кірик М., Данилова Л. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. Львів: Світ, 2019. 136 с.
32. Ковальчик О.М. Прийоми формування навчальної мотивації молодших школярів на уроках математики. URL: <https://fpo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/03/Стаття-Ковальчик.pdf>. (дата звернення: 3.07.2024).
33. Кондратюк Л. М. Використання інформаційних технологій під час викладання математики. *Математика в школах України*. 2020. № 1. С. 3–7.
34. Кононова О. В. Формування мотиваційної спрямованості молодшого школяра до вивчення математики засобами Web-квестів : кваліфікаційна робота / науковий керівник – к. пед. наук Юлія Олександрівна Баруліна. Кривий Ріг, 2022. 83 с.
35. Кормишев М. В. Методичне забезпечення дослідження мотивації учіння молодших школярів. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2012. № 42. Ч. 1. С. 97–107.
36. Кулінка Ю. Методологічні аспекти впровадження веб-квест-технології як виду проектної діяльності для підвищення якості освіти. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2014. Вип. 43. С. 145–151.
37. Кухаренко В. М., Березенська С. М., Бугайчук К. Л., Олійник Н. Ю., Олійник Т. О. та ін. Теорія та практика змішаного навчання: монографія. Харків: НТУ «ХП», 2016. 284 с.
38. Кушнір В. А. Інноваційні методи навчання математики. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2018. 148 с.
39. Лапіна Г. О. Формування мотивації навчання молодших школярів. *Початкове навчання та виховання*. 2011. № 25. С. 2–25.

40. Лисенко С. А. Гра як метод активізації навчально–пізнавальної діяльності учнів початкової школи з математики. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 3. С. 405–412.
41. Литвиненко О. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання (з досвіду роботи педагогів Кіровоградської області). Кропивницький : КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2021. 72 с.
42. Ліба О. М., Метенканич Х. І. Використання інтерактивних методів навчання на уроках математики в початкових класах. URL : http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11130/1/VIKORISTANNA_INTERACTIVE_METHODS.pdf (дата звернення: 28.06.2024).
43. Логачевська С. Особливості уроку математики Нової української школи. *Початкова школа*. 2018. № 4. С. 8–11.
44. Лушинська О. Формування мотивації учіння в учнів початкових класів приватної школи. *Гірська школа Українських Карпат*. 2016. № 14. С. 122–125.
45. Любчак Л. В., Колеснік К. А. Методика організації ігрової діяльності: Практикум. Вінниця: ЦОП «Документ Принт», 2017. 196 с.
46. Лященко Т. О., Гришуніна М. В., Пічкур В. Р. Гейміфікація як одна з інноваційних форм навчального процесу. *Управління розвитком складних систем*. 2018. №35. С. 113–123.
47. Майбородюк Н. Д. Дидактичні умови формування усвідомленого ставлення до навчання в учнів початкової школи : дис. канд. пед. наук : 13.00.09, Терноп. нац. педагог. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2014. 285 с.
48. Матвієнко Я. О., Кобися В. М. Використання інформаційнокомунікаційних технологій в освітньому процесі. *Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень*. Київ: Шкільний світ, 2019. № 11. С. 48–50.

49. Новик І. М., Левонюк А. В. Формування позитивної мотивації до навчання у молодших школярів засобами ігрових прийомів. *Молодий вчений*. 2019. № 5 (69). С. 156–159.
50. Новоселецька В. Використання ігрових технологій у процесі формування обчислювальних навичок під час вивчення таблиці множення. *Початкове навчання та виховання*. 2012. № 28 (248). С. 2–9.
51. Овчарук О. В. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2021. Подолання викликів у період карантину, спричиненого COVID-19 : зб. матеріалів всеукр. наук.- практ. семінару. Київ : Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: 2021. 116 с.
52. Онопрієнко О. Сучасна початкова освіта: вектори розвитку. Бердянськ, 2012. С. 214–221.
53. Парамонова О. ІКТ і стимулювання пізнавальної діяльності. *Початкова освіта*. 2012. № 17. С. 4—6.
54. Переяславська С. О., Смагіна О. О. Гейміфікація як сучасний напрям вітчизняної освіти. URL : <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/230/pdf> (дата звернення: 1.10.2024).
55. Потук О. І. Формування мотиваційних складових компетентностей на уроках математики. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 2(1). С. 168–175.
56. Размолодчикова І. В. Мотивація учіння як складник професійного становлення майбутнього вчителя початкових класів. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2016. Вип. 47. С. 260–265.
57. Ротар Г. О. Методичні аспекти підвищення мотивації навчання та навчальних досягнень учнів. URL : http://www.rusnauka.com/3_ANRR_2009/Pedagogica/39964.doc.htm (дата звернення 28.09.2024).
58. Савченко О. Я. Діагностика і дидактичні умови формування у молодших школярів мотивації уміння вчитися. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 85–98.

59. Сайт Центру якості організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти. URL: <https://sqe.gov.ua/uminnya-vchitisyayak-bazovakompetentni/> (дата звернення 18.09.2024).
60. Салань Н. В. Застосування ігрових технологій на уроках математики та інформатики у початковій школі. *Фізико-математична освіта*. 2016. Вип. 4. С. 108–111.
61. Светлова Т. В. Організація дистанційного навчання математики. *Математика в школах України*. 2020. № 13. С. 4–11.
62. Сенько Р. М. Підвищення пізнавальної активності на уроках математики. *Математика в школах України*. 2020. № 7. С. 19–24.
63. Сидоренко В. Концепти Нової української школи. *Методист*. 2018. № 5. С. 4–17.
64. Сопівник Р. В., Дубровська Л. О., Дубровський В. Л. Система дидактичних ігор як засіб ефективності навчально-виховного процесу у сучасній початковій школі. *Психолого-педагогічні науки*. 2016. № 4. С. 111–114.
65. Триус Ю. В., Бакланова М. Л. Інновації навчання математики та інформаційно-комунікаційні технології. Матеріали IV Всеукраїнської конференції молодих науковців ІТОНТ-2014. Черкаси : ЧНУ, 2014. Ч.2. С. 68–69.
66. Хворостіна Ю. В., Удовиченко О. М., Юрченко А. О. Особливості використання дидактичних ігор на уроках математики. *Інноваційна педагогіка. Теорія та методика навчання (з галузей знань)*. 2019. Вип. 19. Т. 3. С. 141–146.
67. Чосік Л., Мандзюк С. Використання дидактичних ігор з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів з математики. *Науковий вісник СНУ імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки*. 2017. № 2(351). С. 40–44.
68. Шищенко В. Формування в учнів початкової школи позитивної мотивації до навчання: теоретичний аспект. *Рідна школа*. 2016. № 4. С. 76–80.

69. Geng S., Law K. M., Niu B. Investigating self-directed learning and technology readiness in blending learning environment. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2019. № 16 (1). P. 1–22.
70. Hamari J., Koivisto J. Measuring flow in gamification: Dispositional Flow Scale-2. *Computer in human behavior*. 2014. P. 133–143.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Анкета для оцінювання рівня шкільної мотивації

(за Н. Лускановою)

1. Чи подобається тобі в школі?

- Не дуже;
- подобається;
- не подобається.

2. Зранку, коли ти прокидаєшся, то завжди охоче йдеш до школи чи часто хочеш залишитися вдома?

- Частіше хочу залишитися вдома;
- по-різному;
- іду охоче.

3. Якби вчитель повідомив, що завтра до школи не обов'язково приходити всім учням, що за бажанням можна залишитися вдома, ти пішов би до школи чи залишився б удома?

- Не знаю;
- залишився б удома;
- пішов би до школи.

4. Чи подобається тобі, коли у вас скасовують які-небудь уроки?

- Не подобається;
- по-різному;
- подобається.

5. Чи хотів би ти, щоб не задавали домашніх завдань?

- Хотів би;
- не хотів би;
- не знаю.

6. Чи хотів би ти, щоб у школі залишилися одні перерви?

- Не знаю;

- не хотів би;
- хотів би.

7. Чи часто ти розповідаєш батькам про школу?

- Часто;
- іноді;
- не розповідаю.

8. Чи хотів би ти мати менш суворого вчителя?

- Напевно не знаю;
- хотів би;
- не хотів би.

9. Чи багато у тебе в класі друзів?

- Мало;
- багато;
- немає друзів.

10. Чи подобаються тобі твої однокласники?

- Подобаються;
- не дуже;
- не подобаються.

Ключ

Кількість балів за певний варіант відповіді на запитання анкети.

№ запитання	Бали за відповідь «а»	Бали за відповідь «б»	Бали за відповідь «в»
1	1	3	0
2	0	1	3
3	1	0	3
4	3	1	0
5	0	3	1
6	1	3	0
7	3	1	0
8	1	0	3
9	1	3	0
10	3	1	0

ДОДАТОК Б

Методика діагностики спрямованості навчальної мотивації

(Т. Дубовицька)

Метою виступає виявлення розвитку внутрішньої мотивації навчальної діяльності учнів при вивченні ними конкретних предметів. Методика складається з 20 суджень та запропонованих варіантів відповіді. Відповіді у вигляді плюсів і мінусів записуються або на спеціальному бланку, або на простому аркуші паперу навпроти порядкового номера судження. Учням пропонується інструкція: «Прочитайте кожне висловлювання і висловіть своє ставлення до предмета, що вивчається. Для цього поставте навпроти номера висловлювання свою відповідь, використовуючи для цього запропоновані позначення: вірно – “++”; мабуть, вірно – “+”; мабуть, неправильно – “-”; неправильно – “--”. Обробка здійснюється відповідно до ключа.

1. Предмет дасть можливість дізнатися важливе і проявити здібності.
2. Цікавлюсь предметом, хочу знати більше.
3. Задовольняюсь тим, що вивчаю на заняттях.
4. Завдання нецікаві, виконую через вимогу вчителя.
5. Труднощі роблять предмет більш захопливим.
6. Додаю самостійні джерела до вивчення предмета.
7. Теоретичні питання можна було б не вивчати.
8. Якщо не виходить, намагаюсь розібратися.
9. Інколи зовсім не хочеться вчитися на заняттях.
10. Активно працюю лише під контролем вчителя.
11. Обговорюю матеріал з однокласниками у вільний час.
12. Стараюсь самостійно виконувати завдання.
13. Намагаюсь списати або попросити когось зробити за мене.
14. Вважаю знання з предмета цінними, потрібно знати більше.
15. Оцінка важливіша за знання.

16. Якщо не підготувався, не дуже переймаюся.
17. Захоплення пов'язані з предметом.
18. Предмет важкий, доводиться себе змушувати.
19. Пропуск уроків через хворобу засмучує.
20. Хотів би виключити предмет з розкладу.

Ключ до результатів:

- Позитивні відповіді ("вірно" або "мабуть, вірно"): 1, 2, 5, 6, 8, 11, 12, 14, 17, 19.
- Негативні відповіді ("мабуть, невірно" або "невірно"): 3, 4, 7, 9, 10, 13, 15, 16, 18, 20.

За кожную відповідь, що збігається з ключем, нараховується 1 бал. Чим вищий підсумковий бал, тим більша внутрішня мотивація